

MIKÄ MINUSTA
TULEE ISONA?

TYÖELÄKE 1 | 2012

TE

NUORET VALMIINA TÖIHIN

Työeläkkeelle
siirryttiin
60,5-vuotiaana

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Työtä ja tykkäämistä

Keski-ikäinen, koulutettu ja kantaväestöön kuuluva aikuinen suomalainen tykkää työstä ja työ tykkää keski-ikäisestä, koulutetusta ja kantaväestöön kuuluvasta aikuisesta suomalaisesta.

Käänteisesti edellä sanottu tarkoittaa, että työ ei tykkää nuorista, kouluja käymättömistä eikä maahanmuuttajista, vaikka he saattaisivatkin tykkätä työstä. Tästä ikävästä ilmiöstä kielivät karut luvut: yli 30 000 nuorta on tipahtanut syrjäytymisen ytimeen. He eivät ole edes rekisteröityneet työttömiksi työnhakijoiksi. Lähes neljännes heistä on maahanmuuttajataustaisia ilman kunnon koulutusta.

Samaan aikaan asiantuntijat muistuttavat Suomea uhkaavasta työvoimapulasta. Vajaan kymmenen vuoden päästä meillä pitäisi olla yli 150 000 uutta työntekijää, sillä suuret ikäluokat ovat jo siihen mennessä siirtyneet eläkkeelle.

Jossain pyörittää turhautuneena peukaloitaan suuri joukko työikäistä väestöä, ja samaan aikaan toisaalla etsitään tyhjinä ammottavien työpaikkojen täyttäjiä. Nämä kaksi ääripäätä eivät kohtaa. Moleminpuoliselle tykkäämiselle eli nettitermein peukuttamiselle olisi totisesti tilausta.

Yksi ratkaisu tietenkin on pitää työväkeä vanhemmasta päästä kynsin hampain kiinni. Työurien pidentämiskeskustelussa huomio onkin ollut lähes tyystin eläkkeelle siirtymisen hetkessä. Tuoreet luvut viime vuodelta kertovat, että eläkkeelle siirtymisen on lykkääntynyt suurin piirtein siinä tahdissa, kun vuoden 2005 eläkeuudistusta tehtäessä arvioitiin.

Eläkkeelle jäädään nyt keskimäärin puoli vuotta sen jälkeen, kun kuu-denkymppin rajapyykki on ylittynyt. Vanhuuseläkkeelle siirrytään tätä reilusti myöhemmin. Nykyään jo kaksi kolmesta työelämän jättävistä siirtyy suoraan vanhuuseläkkeelle, ei siis esimerkiksi työkyvyttömäksi. Nämä ovat hyviä uutisia.

Nousevatko peukut sitten pystyyn töissä vanhempien työntekijöiden puolesta? Ainakin vanhempien työntekijöiden työllisyysaste on jatkanut nousuaan nopeammin kuin nuorten. Harmi kyllä, tässäkin sinänsä hyvässä uutisessa piilee sukupolvien välisen turhan konfliktin siemen.

Tänä vuonna vietetään EU:n teemavuotta, joka nostaa esiin sukupolvien välisen oikeudenmukaisuuden. Yksi tärkeä asia on oikeus tykkätä työstä ja tulla tykättyksi työelämässä. Työtä kyllä riittää, eikä suomalainen työelämä edes ole laadultaan huono, ei ollenkaan. Siellä iloitetaan onnistumisista, siellä tunnetaan työhön omistautumista ja innostusta.

Työssä on muitakin hyviä puolia kuin laatuasiat. Työstä se työeläkekin eli vanhuuden turva edelleen karttuu. Toimeentuloa, hyvinvointia ja turvaa soisi riittävän kaikille, niin nuorille, vanhoille kuin maahanmuuttajillekin.

Kati Kalliomäki
päätoimittaja

Kuva: Karoliina Paatos

Toimitus

Päätoimittaja: Kati Kalliomäki | Toimituspäällikkö: Anne Iivonen | Toimitusneuvosto: Pauli Forma (Keva), Roman Goebel (Valtiokonttori), Outi Hartikainen (Varma), Mikko Karpoja (Eläke-Fennia), Eija Pahlkala (ETK), Risto Syväla (Mela) ja Mika Vidlund (ETK) | Julkaisija: Eläketurvakeskus | Tilaukset ja osoitteenmuutokset: palvelupiste@etk.fi, puhelin 029 411 2500 | Osoite: 00065 Eläketurvakeskus | Puhelin 029 411 20 | www.etk.fi | 47. vuosikerta | Työeläke ilmestyy viisi kertaa vuodessa, seuraava lehti ilmestyy huhtikuussa (11.4.) | Helsinki 2012 | PunaMusta Oy | ISSN-L 0564-5808, ISSN 0564-5808 (painettu), ISSN1799-5221 (verkkojulkaisu) | Kannen kuva: Antti Ahiluoto | Ulkoasu: Ilkka Kumpunen, Kipinä | Sisäisivujen paperi Galerie Fine Silk 70 g/m² | Kannen paperi Galerie Art Silk 130 g/m²

Sisältö

TYÖELÄKE 1 2012

4

Valmiina töihin

Valtakunnallinen nuorisokampanja välittää työelämätietoutta unelmien avulla.

6

Asian harrastaja

Uusi sarja suuntaa avannolle. Asian harrastaja -palstalla asiantuntija esitellään harrastuksensa parissa. Työterveyslaitoksen vanhempi tutkija **Jari Hakanen** on työelämäntutkijoiden joukosta myönteisesti erottuva väriläiskä avannollakin.

UUSI SARJA!

9

Työeläkkeelle siirryttiin 60,5-vuotiaana

Suomalaiset jäävät eläkkeelle hieman aiempaa myöhemmin. Eläketurvakeskuksen uusimpien tilastojen mukaan eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,5-vuotiaana. Nousua edellisvuodesta on 0,1 vuotta.

10 Uusi uljas vakavaraisuuspääoma
Eläkelaitosten vakavaraisuussäännökset ovat muuttumassa. Tavoitteena on vahvistaa laitosten riskinkantokykyä yhdistämällä nykyiset kaksi puskuria vakavaraisuuspääomaksi. Eläkevakuutusyksikön johtaja **Heli Backman** sosiaali- ja terveysministeriöstä kertoo, mistä on kysymys.

12 Sijoitustuottojen parantaminen on tärkeää
Työeläkeyhtiö Varman aktuaaritoiminnon johtaja **Pasi Mustonen** on tyytyväinen vakavaraisuuslakiesityksen sisältöön.

13 Kolumni
Lehtemme uusi kolumnisti **Ville-Pekka Sorsa** on Helsingin yliopiston tutkijatohtori. Aloituskolumnissaan hän puhuu rahasta.

14 Eläkejärjestelmä ja Emu-kriteerit
Asiantuntija-artikkelissaan ekonomisti **Risto Vaittinen** toteaa, että julkisen talouden pieni alijäämä Suomessa on sosiaaliturvarahastojen ansiota.

16 Lisää kilpailua, uudet säännöt
Yhtiökohtaisuuteen siirtyminen tehostaisi työeläkeyhtiöiden välistä kilpailua. Isot työeläkeyhtiöt kannattavat yhtiökohtaista hoitokustannusosaa. Pienemmät ovat varovaisempia kannanotoissaan.

REPORTAASI

Työuria pidennettävä työoloja parantamalla

Työterveyslaitoksen ex-pääjohtaja, professori **Jorma Rantanen** toteaa haastattelussa, että eläkeiän lakisääteinen nosto ei ole oikea ratkaisu keskimääräisen eläkkeellesiirtymisiän nostamiseen.

s. 30

19 Kokonaiseläkkeet 2012
Vuosi vaihtui, mutta mikä muuttui eläkkeensaajan kannalta. Erityisasiantuntija **Suvi Ritola** kirjoittaa artikkelissaan, että nettoeläke nousee 3–5 prosenttia viime vuodesta.

20 Läheltä ei näe yhtään puuta
Vuoden 2005 eläkeuudistuksen pääarkkitehti **Kari Puro** kannustaa katselemaan yli suhdanneharjanteiden. Haastattelussa hän puolustaa joustavaa vanhuuseläkeikää.

26 Kokemuksen ääntä
Jos nykyiseen työeläkelakiin pitää välttämättä tehdä jotain muutoksia, Eläke-Fennian johtaja eläkeasiantuntija **Tuulikki Lepomäki-Lahtinen** kytkisi työuran pituuden ja eläkkeelle pääsyn iän toisiinsa.

28 Pallo hallussa
Ulkomaanpalstalla ulkomaiden eläkeuutisista saa käsityksen nautittavina annospaloina.

30 Työuria pidennettävä työoloja parantamalla

33 Nyt tarvitaan sosiaalista vastuuta
Kansainvälisen sosiaaliturvajärjestö ISSA:n pääsihteeri **Hans-Horst Konkolewsky** vaatii, että työsuojelun ja työterveyshuollon painoarvoa on nostettava koko yhteiskunnan tasolla.

36 Tiedoksi

36 Nimitykset

37 Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarit

38 Luin kirjan
Yhdyskunta-sarjakuva

39 English Summary

40 Eläketurvakeskuksen julkaisut

VALMIINA TÖIHIN

Valtakunnallinen nuorisokampanja välittää työelämä tietoutta unelmien avulla

Mikä minusta tulee isona, on hyvä kysymys, johon moni aikuinenkaan ei osaa vastata. Nuorilla kysymys tulee ajankohtaiseksi viimeistään yläkoulun viimeisillä luokilla.

Tähän saumaan iskee Eläketurvakeskuksen ja Nuorten Akatemian Valmiina töihin -kampanja. Sen tavoitteena on innostaa nuoret pohtimaan omia unelmiaan työelämästä ja vahvistaa nuorten työelämä tietoutta.

Työn ja eläkkeen suhde

Valmiina töihin välittää tietoa työntekijän oikeuksista hyödyntämällä Nuorten Akatemian kehittämää toiminnallisia oppimismalleja. Vuoden aikana nuoria evästetään muun muassa työsopimuksista, harmaasta taloudesta ja työn ohessa kertyvästä työeläkkeestä.

Nuorten Akatemia on valtakunnallinen järjestö, joka tukee nuorten omaa toimintaa ja siinä oppimista. Vuosittain mukana yli 100 000 nuorta ja yli 30 000 opettajaa. Kouluille suunnattuja palveluita käyttää vuosittain 95 prosenttia yläkouluista.

– Monet nuoret lähtevät ensimmäiseen työpaikkaansa miettimättä oikeuksiaan. Työsopimusta ei osata kysyä, työajat saattavat olla hakusessa ja verokorttikin puuttuu. Työeläkkeen kertyminen ei ole ensimmäisenä mielessä, eikä tarvitse ollakaan. Riittää, jos tiedetään, että sopimusten mukaan tehdystä palkallisesta työstä kertyy automaattisesti vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaa, kertoo viestintäjohtaja **Kati Kalliomäki** Eläketurvakeskuksesta.

Työelämä tietouden lisääminen lieventää myös epäluuloa, jota nuoret yleisesti tuntevat tulevaisuuden näkymiä ajatellessaan. ”En tule koskaan saamaan eläkettä” -ajattelu voi muuttua, kun tajuaa, että 18-vuotiaana tienatusta palkasta on sivutuotteena säästynyt vanhuuden turvaa.

Tekeminen ja oivaltaminen

Kampanja tavoittaa vuoden aikana yli 6 000 nuorta yläkouluissa ja nuorisotaloilla. Miten viesti menee perille?

Nuorten Akatemian toiminnanjohtaja **Heikki Vuojakoski** uskoo mielekkään toiminnan keinoihin. Kampanjan kohderyhmä 13–19-vuotiaat ovat iässä, jossa oma tekeminen ja oivaltaminen on voimaa.

– Sitä kautta myös viesti menee perille. Kampanjassa hyödynnetään järjestön laajaa verkostoa sekä suosittua Note-nettipalvelua.

Opettajien tukimateriaaleista koostuvan Note-nettipalvelun kautta oppilaanohjaajat eli opot voivat tilata kouluihinsa Nuorten Akatemian valmentaman kouluvierailijan. Halutessaan opo voi toteuttaa tunnin myös itse käsikirjoituksen avulla.

Oppitunnilla nuoret pääsevät visioimaan unel-

”Kampanjan kärki on työ. Eläkkeet ovat osa pakettia.”

mien työpaikkaa ryhmä- ja parityöskentelyn keinoin.

– Nuorten käsitystä työelämästä pyritään laajentamaan erilaisten toiminnallisten menetelmien avulla. Tieto lomittuu unelmointiin, kun asioista keskustellaan ja lopulta rakennetaan ryhmissä yhteinen unelmatyöpaikka, kertoo Nuorten Akatemian koulutoiminnan päällikkö **Anu Iivanainen**.

– Draamatyöpajaakin mietittiin, mutta siinä on pohjimmiltaan kyse oman asenteen pohtimisesta. Tässä on useampi kärki, ja faktapuoli on saatava luontevasti perille.

Tuoreen TAT-tutkimuksen (Taloudellinen Tiedotustoimisto: Nuoret ja ammatinvalinta 2011) mukaan nuoret haluavat työelämä tietoa suoraan työelämästä. Tähän myös kouluvierailu tähtää: tunti päättyy työpaikkavierailun suunnitteluun.

Miten puhua eläkkeistä?

Koulujen lisäksi kampanja jalkautuu nuorisotaloille ja vapaa-ajan ryhmiin: vaikeassa elämäntilanteessa olevia nuoria lähestytään omaehtoisin projekteihin kannustavalla Mahis-toiminnalla.

Nuorten ryhmissä rohkaisijoina toimivat koulutetut, vapaaehtoiset aikuisohjaajat. Valmiina töihin -puheeksiottamisen malli antaa heille valmiudet keskustella nuorten unelmista, tulevaisuudesta ja oikeuksista työssä.

– Asioita ei pidä irrottaa asiayhteydestä: puheeksi ottaminen lähtee aina nuoresta ja hänen tilanteestaan. Keskustelu voi lähteä esimerkiksi siitä, että nuori on lyönyt naulan kätensä läpi raksalla, kertoo Iivanainen.

Aikaisemmin menetelmää on hyödynnetty muun muassa nuorten päihdekampanjassa. Missä yhteydessä ja miten eläkkeet voi ottaa puheeksi?

– Pimeä työ voi olla yksi kulma. Harva nuori tietää mitä muuta rahaliikennettä palkanmaksun yhteydessä tapahtuu. Tästä voi puhua esimerkiksi kesätöiden hakemisen yhteydessä, sanoo Vuojakoski.

Toiminnassa on voimaa

Neljäntoista vuoden aikana Mahis-ryhmissä on ollut mukana yli 15 000 nuorta. Kun Valmiina töihin -puheeksiottamisen malli tulee osaksi toimintaa, materiaali leviää myös jo koulutetuille 1 700 ohjaajalle.

Mahis-ryhmien projekteina on toteutettu muun muassa elokuvia, näytelmiä, konsertteja ja nuorisotalon remonteja. Projekteja tuetaan rahallisesti ja paras palkitaan Vuoden Mahis-ryhmänä.

– Olennaista on se, että toiminta on nuorten itsensä suunnittelemaa. Kun tekemisessä on intoa, muut asiat tulevat luontevasti siivellä, Vuojakoski summaa.

Kampanjan rahoittaa Eläketurvakeskus.

*Teksti: Antti Karkiainen
Kuvat: Nuorten Akatemia ja
Antti Karkiainen*

Nuorten Akatemia toiminnanjohtaja Heikki Vuojakoski ja koulutoiminnan päällikkö Anu Iivanainen ideoivat Valmiina töihin -kampanjaa.

Mahiksella tuloksia

 Nuorten Akatemian Mahis-toiminta lisää vaikeassa elämäntilanteessa olevien nuorten sisäistä ja ulkoista elämänhallintaa.

Nuorisotutkija **Kari Paakkunaisen** seurantatutkimuksen (2000–2006) mukaan Mahiksen puoli vuotta kestäväällä tavoitteellisella vapaa-ajan ryhmätoiminnalla on ollut positiivisia vaikutuksia nuorten elämäntilanteeseen.

Kolme neljästä toimintaan osallistuneesta nuo-

resta jatkaa Mahis-toimintaa tai vastaavaa toimintaa.

Ongelmat eivät ehkä ole lakanneet olemasta, mutta suhde niihin on muuttunut ja nuoret ovat alkaneet kyseenalaistaa toiminta- ja käytöstapojaan. Koulunkäyntiin liittyvät asennemuutokset tai säännölliseen harrastukseen mukaan lähteminen on näkynyt elämänhallinnan paranemisessa vuosiakin myöhemmin.

– Itselläni on ollut viisi Mahis-ryhmää. Olen saanut esimerkiksi äideiltä terveisiä, että meidän nuori on päässyt opiskelemaan, kertoo kuraattori **Marianne Summanen** Klaukkalan yläkoulusta.

– Eihän Mahis ole ollut se ainoa syy, mutta sitä kautta nuori on voinut päästä elämään käsiksi ja hänen sosiaaliset taitonsa ovat parantuneet.

Summanen on yksi Valmiina töihin -puheeksiottamisen mallin käsikirjoittajista.

Tunnetko työn

Kevät tuoksuu lumessa ja lupaa toiveikkaampia

imua?

Mies avannon äärellä ei ole mikään joröjukka. Voisitko kuvitella hänet mutisemassa tuskin kuultavia sanoja uinuvalla kuulijakunnalle tylsis-
sä Powerpoint-sulkeisissa? Eikä **Jari Hakanen** sellainen olekaan, ei sinnepäinkään.

aikoja

 Työterveyslaitoksen vanhempi tutkija, VTT Jari Hakanen on väriläiskä ja positiivisuudessaan työelämäntutkijoiden joukosta myönteisesti erottuva poikkeus.

Hakasen esitelmissä ei synkistellä. Hän kertoo tutkimustuloksista sävyyn, jossa korostuvat työn ja työelämän hyvät puolet. Tuorein tutkimuksensa on pitkäaikainen seurantatutkimus siitä, miten lapsena ja nuorena kerätyt kokemukset vaikuttavat työuraan ja jaksamiseen vielä vuosikymmeniä myöhemmin.

- Tutkimuksemme osoitti, että lapsuudessa saadut voimavarat voivat suojella työuupumukselta. Mutta työn monipuolisuus ja kehittävyys ehkäisevät työuupumusta niin ikään.

- Laadukkailla työoloilla on selvästi vahvempi merkitys työhyvinvoinnille kuin työuraa edeltävillä kokemuksilla, Hakanen summaa.

Innostava ilmapiiri

Työterveyslaitoksen seurantatutkimuksessa todetaan, että perheen hyvä sosioekonominen asema antaa paremman lähtökohdan lapselle menestyä

koulussa ja siten myös työelämässä. Vastaavasti lapsuuden epäsuotuisat olosuhteet voivat heikentää työhyvinvointia.

- Hyvä ja innostava työ sekä menestys työelämässä voivat tasoittaa eriarvoisia lähtökohtia ja vaikuttaa suotuisasti elämäntietoon sekä työssä jatkamiseen, sosiaalipsykologian dosentti Hakanen kannustaa.

Hän ulottaa katseensa työpaikalta myös kotioihin. Sillä on merkitystä, miten työstä puhutaan perhepiirissä ja minkälaiseen puhetapaan lapset kotona tottuvat.

- Jotta työurat pitenisivät, tulee hyvinvointi edistää koko elämän ajan, ei vain eläkeikää lähestyttäessä, hän muistuttaa.

Hyvinvointia työstä

Helsingin Marjaniemen uimarannan avantolaiturille raikkaana merestä noussut mies puhuu terrettä punaa ja peittelemätöntä innostusta.

- Lapsiemme tulevan työhyvinvoinnin tukemiseksi kannattaa myös meidän vanhempien katsoa peiliin ja miettiä, millainen käsitys lapsille työs-

tämme ja työelämästä välittyy, hän sanoo.

Sillä on merkitystä, viekö työ yhteisen ajan perheeltä ja puhutaanko työstä negatiivisesti. Perheen ja yhteiskunnan satsaus lapsiin ja koulutukseen kantaa pitkään.

Kannustava puhetapa kotona auttaa Hakasen mukaan lasta ja nuorta jaksamaan.

– Lapsena ja nuorena kerätyt kokemukset vaikuttavat työuraan ja jaksamiseen vielä vuosikymmeniä myöhemmin.

– Hyvinvoiva ja tuottava työntekijä pitää kiinni lomistaan ja palautumisestaan ja tartuttaa hyvinvointinsa myös lapsiin. Sillä on väliä, että kotipuheessa nostamme esiin oman työn palkitsevia puolia, onnistumisia ja hauskoja hetkiä työssä, Hakanen innostaa.

Mutta aivan niin suoraviivaisesti elämänlatu ei ole maaliin asti piirretty.

– Nuoruusiän huonoja lähtökohtia voi kuitenkin paikata myöhemmin työelämässä, jos työ on

mielekäästä ja monipuolista, hän painottaa.

Pakkaslumi pöllähtää kaiteelta ja pyyhe hulmahtaa lanteilta kohti kameraa. Hakanen pulahti aamun alkajaisiksi avantoon.

Teksti: Anne Iivonen

Kuva: Karoliina Paatos

Miten työn imua voi arvioida?

Jari Hakanen luonnehtii työn imua tarmokkuuden, omistautumisen ja uppoutumisen kokemukseksi. Kun on työn imussa, työn tekeminen on mukavaa ja siltä se myös tuntuu tunne- ja motivaatiotasolla.

Hyvässä työn imussa tuntee onnistumisen iloa sekä kokee työn merkityksellisenä.

Imun vastakohta on työpahoinvointi. Toisin kuin vakavat työpahoinvoinnin oireet työn imu on melko yleistä työpaikoilla. Työn tuoma ilo ja innostus koskettaa useimpia meistä ainakin aika ajoin.

Työn imussa työntekijä on

- tarmokas
- omistautunut
- uppoutunut
- sinnikkäs vastoinikäymisissä
- ylpeä työstään.

Työn imussa työntekijä kokee työnsä

- merkitykselliseksi
- haasteelliseksi
- inspiroivaksi.

Kuluuko aikasi työssä kuin huomaamatta?

Testaa Työterveyslaitoksen verkkopalvelussa, oletko työn imussa vai tunnetko lopsahtaneesi työssä. Kirjoita hakukoneelle verkko-osoite (<http://www.ttl.fi/tyonimu>) ja vastaa kysymyksiin. Lopuksi saat itsellesi vastauskoosteen, jossa arvioidaan motivoitumista työhösi.

Kasautuvat voimavarat ja työhyvinvointi

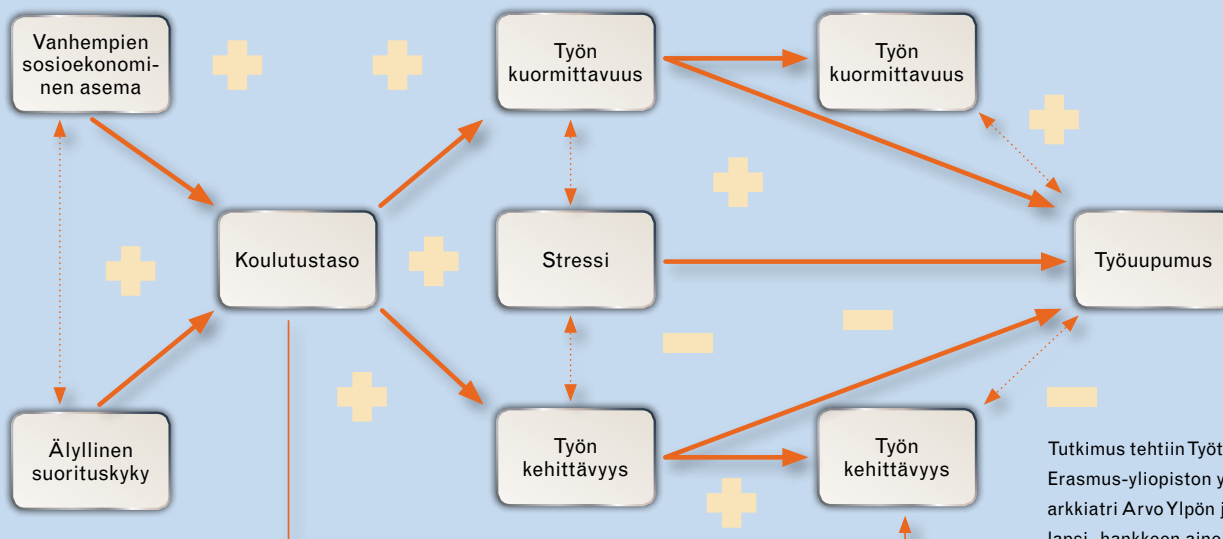
Työuraa edeltävien ja työn voimavarojen kasautuminen suojaa työuupumukselta, ilmenee 35 vuoden seurantatutkimuksessa.

Lähde: Työterveyslaitos.

Keski-ikä 12-14 vuotta

Keski-ikä 36 vuotta

Keski-ikä 49 vuotta

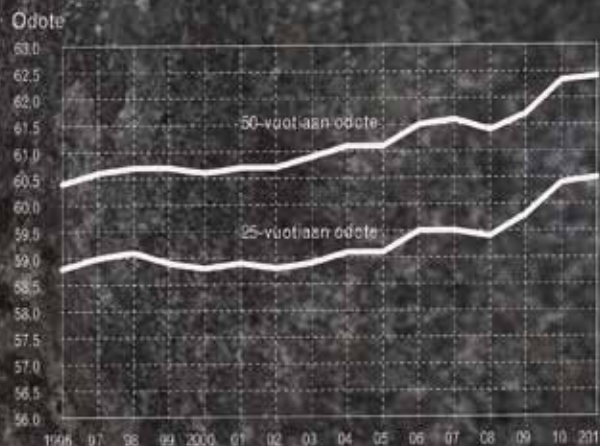
Tutkimus tehtiin Työterveyslaitoksen ja Rotterdamin Erasmus-yliopiston yhteistyönä ja siinä hyödynnettiin arkkiatri Arvo Ylppön jo 50-luvulla aloittamaa Terve lapsi -hankkeen aineistoa.

Työeläkkeelle siirryttiin 60,5-vuotiaana

Suuret ikäluokat jättävät työelämän

Eläkkeellesiirtymisiän odote

Eläkkeellesiirtymisiän odote 25-vuotiaalle oli 60,5 vuotta ja 50-vuotiaalle 62,4 vuotta. Lähde: Jari Kannisto / ETK

Eläkkeellesiirtymisiässä on edelleen pientä nousua. Suomalaiset jäävät siis eläkkeelle aiempaa myöhemmin.

Eläketurvakeskuksen tilastojen mukaan työeläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,5-vuotiaana. Vuoden 2011 tilastojen perusteella nousua edellisvuodesta on 0,1 vuotta.

Vanhuuseläkkeelle siirryttiin keskimäärin 63,5-vuotiaana. Sen sijaan työkyvyttömyyden vuoksi eläkkeelle jäätin huomattavasti aikaisemmin, 52,1-vuotiaana.

Eläkkeellesiirtymisiän odote 25-vuotiaalle oli 60,5 vuotta ja 50-vuotiaalle 62,4 vuotta.

Eläketurvakeskuksen johtaja **Hannu Uusitalo** toteaa, että eläkkeellesiirtymisikä on noussut suunnilleen siinä oletetussa tahdissa kuin vuoden 2005 työeläkeuudistusta suunniteltaessa arvioitiin. Myönteinen kehitys näkyy myös vanhempien työntekijöiden työllisyysasteen nousuna.

Työeläkkeelle siirtyi lähes 72 000 henkilöä

Suuret ikäluokat ovat valtaosin jättämässä työelämän. Viime vuonna työeläkkeelle siirtyi lähes 72 000 henkilöä. Lukumäärä nousi hieman edellisestä vuodesta.

– Kaksi kolmesta eläkkeelle siirtävästä lähtee nyt suoraan vanhuuseläkkeelle. Vielä kymmenen

vuotta sitten heitä oli vain joka kolmas. Tuolloin vielä valtaosa jäi eläkkeelle ennen vanhuuseläkeikää. Syinä olivat työkyvyttömyys tai työttömyys, kehityspäällikkö **Jari Kannisto** Eläketurvakeskuksesta toteaa.

Vuonna 2011 työttömyyseläkkeelle siirtyi enää vain 1 300 henkilöä, koska 1950-luvulla syntyneet eivät enää pääse työttömyyseläkkeelle. Helmi-kuusta lähtien heillä on mahdollisuus työttömyyden jatkuessa siirtyä vähentämättömälle vanhuuseläkkeelle 62-vuotiaana.

Työikäisen väestön työllisyysaste on hieman noussut, mutta nousu on ollut erityisen voimakasta vanhempien työntekijöiden kohdalla.

– Vuoden 2011 tilanteen perusteella arvioiden suomalaisten työuran pituus on 34 vuotta. Tätä kuvaa työllisen ajan odote, missä on 2,5 vuotta nousua vuodesta 2000, Uusitalo toteaa.

3 faktaa eläkkeelle siirtymisestä

- Työeläkkeelle siirtyi vuonna 2011 lähes 72 000 henkilöä. Eläkkeensaajia on Suomessa lähes 1,5 miljoonaa.
- Vuonna 2011 eläkkeelle siirryttiin keskimäärin 60,5-vuotiaana.
- Lakisääteiselle vanhuuseläkkeelle voi siirtyä joustavasti 63–68 vuoden ikäisenä.

Eläkkeellesiirtymisiän odote

- kuvaa tietyn ikäisen henkilön keskimääräistä eläkkeellesiirtymisikää, jos ikäluokitainen eläkealkavuus ja kuolevuus säilyvät tarkasteluvuoden tasolla
- on väestön ikärakenteesta riippumaton ja se lasketaan samalla periaatteella kuin elinaikaa mittaava elinajanodote
- mittaa eläkkeellesiirtymisiän kehitystä 25- ja 50-vuotiaille.

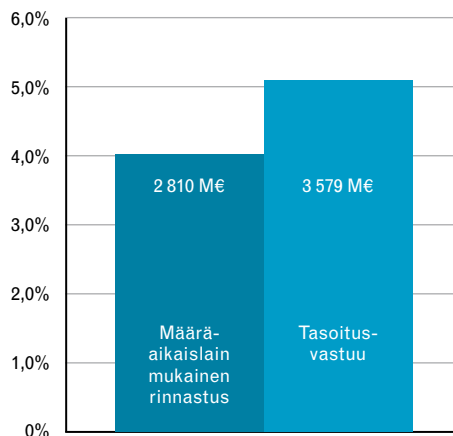
Työllisen ajan odote

- kuvaa niiden vuosien keskimäärää, joina tietyn ikäisen henkilön voidaan odottaa olevan työssä jäljellä olevana elinaikanaan
- vuonna 2011 suomalaisten työuran pituus oli keskimäärin 34 vuotta.

Lähde: ETK

UUSI ULJAS VAKAVARAISUUSPÄÄ

Määräaikaishain mukainen rinnastus ja tasoitusvastuu vakavaraisuusvelasta, 2010 tilinpäätösluvuin

Eduskunta saa näinä päivinä käsiteltäväkseen hallituksen esityksen eläkelaitosten vakavaraisuussäännösten muuttamisesta. Tavoitteena on vahvistaa laitosten riskinkantokykyä yhdistämällä nykyiset kaksi puskuria vakavaraisuuspääomaksi.

 Työeläkeyhtiöillä on kaksi riskipuskuria. Toimintapääoma, jolla varaudutaan sijoitustoiminnan riskeihin ja tasoitusvastuu, jolla varaudutaan vakuutustoiminnan riskeihin. Nyt hallitus esittää näiden kahden yhdistämistä vakavaraisuuspääomaksi, sillä torjuttaisiin molempia riskejä.

Asiaa on sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltu yhdessä työeläkelaitosten, Finanssivallvonnin ja työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Määräaikainen laki raukeaa vuoden lopussa

Finanssikriisin mylerryksessä vuonna 2008 tehtiin määräaikainen laki, jolla eläkelaitosten vastuvelkaan sisältyvää tasausvastuuta voitiin rinnastaa toimintapääomiin. Näin vältettiin tilanne, jossa laitokset olisivat joutuneet myymään sijoituksiaan alhaisilla kursseilla täyttääkseen vakavaraisuusvaatimukset. Kun määräaikaishain tämän vuoden lopussa raukeaa, työeläkelaitosten toimintapääomasta poistuu arviolta yli kolme miljardia euroa.

– Uudistus tuo vakavaraisuuspääomaan liki samansuuruisen erän ja tekee siitä vahvan puskurin. Yhdistämällä toimintapääoman ja tasoitusvastuun säilytämme rahallisesti tämänhetkisen tilanteen, sanoo eläkevakuutusyksikön johtaja **Heli Backman** sosiaali- ja terveysministeriöstä. Hän johtaa

uudistusta valmistellutta ryhmää, joka on yksi ministeriön vakavaraisuustyöryhmän alaryhmistä.

Parempi tuotto hillitsisi maksuja

– Eläkkeiden turvaaminen tässäkin on taustalla, eläkevarojen vahvistaminen, Heli Backman perustelee riskipuskureiden yhdistämistä.

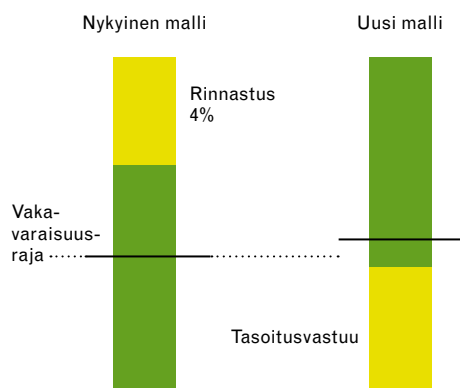
– Suurempi puskuria mahdollistaa paremman riskinotto-kyvyn. Voidaan tavoitella parempaa tuottoa, mikä taas hillitsisi työeläkemaksujen nousupainetta.

Ilman lainmuutosta työeläkelaitosten olisi siirrettävä sijoituksiaan vähäriskisempiin kohteisiin, jolloin myös odotettavissa olevat sijoitustuotot todennäköisesti vähenisivät, todetaan hallituksen esityksessä.

Toimintapääoman ja tasoitusvastuun yhdistämistä pidetään mahdollisena siksi että sijoitustoiminnan riskit ja vakuutustoiminnan riskit eivät yleensä toteudu samaan aikaan. Siihenkin kuitenkin varaudutaan, että näin kävisi.

Eläkesäätiöt ja kassat oma haasteensa

Kokonaisuuden rakentaminen on ollut Backmanin mukaan haastavaa, sillä eläkelaitokset ovat eri-

Sosiaali- ja terveysministeriön eläkevakuutusosaston johtajan Heli Backmanin katse kipua talviselle taivaalle. Vakavaraisuuspuskureita koskeva työ on valmis annettavaksi hallituksen esityksenä eduskunnalle.

ÄÖMÄ

laisia. Eläkekassoilla tasoitusvastuu on ollut vähäinen ja eläkesäätiöillä sitä ei ole ollut lainkaan, joten ne eivät saa puskureiden yhdistämisestä tulevaa hyötyä. On pitänyt keksiä keino, miten niidenkin riskinkantokyky voidaan vahvistaa.

Kassoille ja säätiöille tulee uuden lain myötä työnantajan lisämaksuvelvollisuuteen perustuva erä, jonka ne voivat halutessaan lukea mukaan vakavaraisuuspääomaan. Tavoitteena on, että ne saavat tätä kautta lisää riskinottoa ja lisää tuottoja, mikä taas lisää niiden vakavaraisuutta.

Uudistus ei ollutkaan läpihuutojuttu

Keskustelua ryhmässä on Backmanin mukaan käyty rakentavassa hengessä ja montaa yksityiskohtaa on jouduttu pohtimaan. Mitään läpihuutojuttua vakavaraisuussäännösten muuttamisesta ei tullut, vaikka Backman jossain vaiheessa niin luulikin. Nyt sovitut muutokset ovat sitä vahvemmalla pohjalla, kun ne on kunnolla puitu läpi.

Monet ongelmat ovat olleet teknisiä ja matemaattisia. Backman on työryhmänsä ainoa juristi. Puhuvatko juristit samaa kieltä matemaatikkojen ja aktuaarien kanssa?

– Yllättävän hyvin puhuvat, ajattelumalli on samanlainen. Keskustelu on ollut valtavan analyyttistä ja asiallista, Backman iloitsee.

Sääntely ei ainakaan väljene

Uudistus nostaa eläkelaitosten vakavaraisuusrajaa noin 0,3 prosenttiyksikköä. Raja on nyt keskimäärin 9,6 prosenttia vastuuvälästä, tulevaisuudessa se on 9,9 prosenttia. Jos kansalaiset ovat olleet huolissaan siitä, että eläkevarojen sijoittamisen sääntelyä jotenkin löyhennettäisiin, niin Backman kiistää tämän.

– Tässähän nostetaan vakavaraisuusraja! Kyse on varojen tehokasta hyödyntämisestä.

Heli Backman ymmärtää julkisuudessa käytävän keskustelun eläkevaroista. Maailmantilanne on huolestuttava ja se heijastuu myös työeläkeyhtiöihin: miksipä niiden sijoituksilla menisi erilailla kuin muidenkaan sijoituksilla.

– Olisihan se aika huolestuttavaa, jos ei olisi julkista kiinnostusta työeläkevaroja kohtaan, kyseessä on isot varat, Backman tuumii.

Hän toivoo, ettei laajan ryhmän laatima, yksimielinen esitys kohtaisi eduskunnassa vastarintaa. Mutta työeläkevarat herättävät aina tunteita, ja koska asiat ovat vaikeita, päätöksenteko on vaikeaa. Lisäksi tämä eduskunta ei ole käsitellyt näitä asioita vielä ollenkaan.

Nyt kokonaisuuden kimppuun

Uudet säännökset on tarkoitus saada voimaan vuoden 2013 alussa, mutta muutokset eivät siihen lopu.

– Uudistuksilla pyritään vastaamaan muuttuneisiin olosuhteisiin. Nyt aloitamme vaiheen, jossa tarkastellaan koko vakavaraisuussääntelyn kehikkoa. Puskurien yhdistämisestä ei voi sanoa, miten se kestää aikaa, kun emme vielä edes tiedä lasketaanko vakavaraisuutta samalla lailla myös tulevaisuudessa, Backman toteaa.

– Selvää on kuitenkin se, että työeläkejärjestelmään tulee oma sääntely, ei niin, että muun vakuutustoiminnan malli tulisi suoraan myös eläkejärjestelmään, Backman sanoo.

Kaikki muu onkin sitten auki.

Teksti: Riitta Väkeväinen

Kuva: Karoliina Paatos

Pasi Mustonen, Varma: Sijoitustuottojen parantaminen on tärkeää

 Työeläkeyhtiö Varman aktuaaritoiminnon johtaja **Pasi Mustonen** on tyytyväinen vakavaraisuuslakiesityksen sisältöön. Hän oli itse mukana asiaa valmistelleessa ryhmässä.

Mustonen toteaa, että uudistuksen myötä saadaan taas pysyvä eli toistaiseksi voimassa oleva vakavaraisuussääntely. Uudistus myös säilyttää riskinkantokyvyn kutakuinkin samantasoisena kuin se on ollut määräaikaisen sääntelyn aikana.

– Uudella yhdistetyllä vakavaraisuuspääomalla pystytään kantamaan enemmän riskiä kuin aiemmin toimintapääomalla ja tasoitusvastuulla erikseen, koska sijoitusriskit ja vakuutusriskit toteutuvat vain pienellä todennäköisyydellä samaan aikaan. Sijoitustuottojen parantaminen on tärkeää, jotta vakuutusmaksujen nousupainetta saadaan purettua, Pasi Mustonen painottaa.

Vakavaraisuusraja kohoo, koska uudella vakavaraisuuspääomalla kannetaan sijoitusriskin lisäksi myös vakuutusriskiä. Lisäksi rajan laskentaan tehdään muitakin teknisiä tarkistuksia.

– Vakavaraisuusraja on vain yksi riskimittari ja sen lisäksi yhtiöissä käytetään muitakin. On hyvä, että vakavaraisuusrajan laskennassa riskit huomioidaan riittävän tarkasti, Mustonen kommentoi.

Mitä uudistus käytännössä tarkoittaa Varman kannalta?

– Pystymme vakavaraisuuskehikon näkökulmasta ottamaan sijoitusriskiä suunnilleen saman verran kuin määräaikaishinnoituksen aikana. Sekä sijoitusriskien että vakuutusriskien yhteisvaikutusta on tietysti seurattava entistäkin tarkemmin.

Mitään erityisiä ongelmia Mustonen ei lakiuudistuksessa näe. Uusien säännösten myötä työeläkeyhtiössä joudutaan kuitenkin tekemään muutoksia laskuperusteisiin ja muutokset on myös otettava huomioon, kun vuosittain määritellään TyEL:n maksutasoa ja maksun osia.

– Vakavaraisuuskehikossa riittää kuitenkin edelleen kehitettävää ja STM:n vakavaraisuustyöryhmissä onkin jo siirrytty valmistelevaan uudistuksen seuraavaikeita, Pasi Mustonen toteaa.

Teksti: Riitta Väkeväinen

Eläke ei ole vain rahaa

 Viime aikoina on puhuttu poikkeuksellisen paljon rahasta. Älkää ymmärtäkö väärin. Ainahan rahasta on puhetta. Viimeaikainen keskustelu on ollut poikkeuksellista, koska siinä on jatkuvasti toistettu yhtä kaikkein perustavinta kysymystä: mitä raha oikeastaan on?

Myös eläkkeet maksetaan rahassa. Harvemmin kukaan muistaa kysyä, mitä työeläkkeen kolahtaminen tilille oikeastaan tarkoittaa.

Jos asiaa kysyy taloustieteilijältä, hän vastaa, että raha on ainakin vaihdon väline, omaisuuden muoto, valuutta, kirjanpidon yksikkö sekä arvon mitta ja säilyttäjä. Rahalla on siis monta samanaikaista tehtävää.

Jokainen on voinut havaita, että raha ei ole mikä tahansa vaihdon väline. Se mahdollistaa toimintaa rahataloudessa. Rahalla saa asioita, joita ilman sitä ei saisi. Kuten kaikella rahalla, työeläkkeillä voi ostaa tavaroita ja palveluita. Omaisuuttakin eläkkeestä voi kasata. Työeläke siirtää taloudellista valtaa ja rahallista omaisuutta työntekijän aktiiviuralta vanhuuteen ja tasoittaa talouden kysyntää yli ajan.

Nämä asiat on helppoa ymmärtää. Yleensä eläkekeskustelu rajoittuu näihin rahan tehtäviin.

Lakisääteiset eläkkeet ovat merkittäviä valuutan kannalta. Valtiot luovat verotuksen avulla kysyntää rahayksikölleen ja pitävät siten huolta, että raha toimii pääasiallisena vaihdon välineenä ja että rahatalouden pyörät pyörivät. Myös työeläke varmistaa, että taloudessa on euromääräistä kysyntää. Toisaalta työeläkkeillä ei voida tehdä suhdannepolitiikkaa eli hallita taloudessa olevan rahan määrää. Vain velkarahalla tai valtion budjetista maksettavilla eläkkeillä voidaan antaa suoria piristysruiskeita talouteen.

Rahaa kirjanpidon yksikönä on joskus hankalaa ymmärtää. Esimerkiksi pankit eivät voi selvittää keskinäisiä

tilejään itse liikkeelle laskemallaan rahalla, vaan tämä tapahtuu niin sanotussa keskuspankkirahassa. Kirjanpidon takia pankkitoiminnassa on käytännössä läsnä kaksi eri rahaa, vaikka niiden yksikkö onkin sama. Julkisessa keskustelussa nämä menevät iloisesti sekaisin.

Raha voi määrittää mitä tahansa arvoa, jos niin vaan päätetään tehdä. Raha voi olla esimerkiksi koko sosiaalisen aseman mitta. Amerikkalainen voi luontevasti kysyä toiselta, minkä arvoinen tämä on – how much are you worth?

Mistä rahamääräisillä työeläkkeillä sitten pidetään kirjaa ja minkä arvoa se mittaa?

Usein voi kuulla, että työeläke on jatkettua palkkaa tai että työmies on eläkkeensä ansainnut. Voi olla, mutta näitä ei voi itse eläkkeestä päätellä. Työeläke on kirjanpidollinen lopputulos siitä, että eläkekaavalla lasketaan työuran rahallisista ansiotuloista karttuneet eläkeoikeudet. Rahamääräinen eläke mittaa kartutetun eläkeoikeuden arvoa, jota niin sanottu indeksointi pitää yllä rahan arvon muutoksen mukaisesti.

Nämä kaksi vastausta tuskin herättävät suuria intohimoja – ja hyvä niin. Suurimpien intohimojen pitääkin kohdistua eläkkeiden laskutapaan niiden kirjanpidon yksikön sijaan. Pohdinta eläkeistä arvon mittarina taas johtaa heti kysymykseen, mitä rahalla pitäisi yleisesti ottaen arvottaa ja mitä ei.

Suomalainen punk-yhtye Appendix julisti aikanaan, että ”raha ei oo mun valuuttaa”. Tämä pätee osaltaan myös työeläkkeisiin. Eläkejärjestelmän arvo mitataan aina muussakin kuin rahassa, eikä pelkästään eläkkeen rahallinen määrä määritä eläkeläisen tai hänen työuransa arvoa.

Ei siis ihme, että eläkepolitiikassa väännetään kättä muustakin kuin rahan jakamisesta.

Ville-Pekka Sorsa

Lehtemme uusi kolumnisti on Helsingin yliopiston tutkijatohtori.

Eläkejärjestelmä ja Emu-kriteerit

Risto Vaittinen
Ekonomisti
Eläketurvakeskus

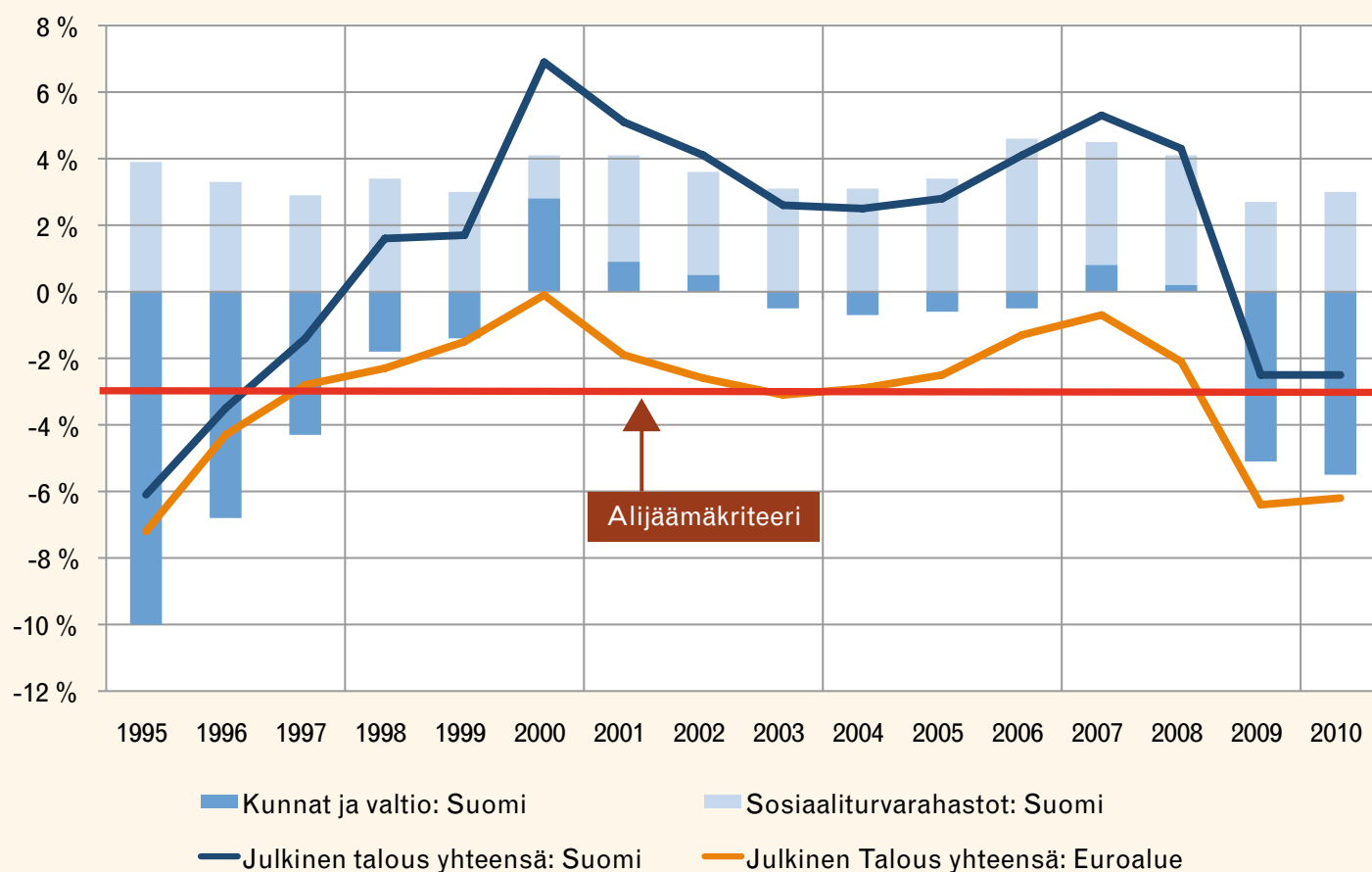

★ Finanssikriisi kasvatti julkista velkaantumista.

★ Julkisen talouden pieni alijäämä Suomessa sosiaaliturvarahastojen ansiota.

★ Julkista varallisuutta 27 000 euroa täysi-ikäistä Suomen kansalaista kohden.

Julkisen talouden alijäämä Suomessa ja euro-alueella

★ Vuonna 2008 puhjenneen finanssikriisin seurauksena julkisen talouden tulojen ja menojen erotuksena määräytyvät alijäämät ovat kasvaneet huomattavasti euro-alueen maissa. Nykyisin ne ovat lähes poikkeuksetta korkeammalla tasolla kuin mihin maat sitoutuivat vuonna 1997 solmitussa kasvu- ja vakaussopimuksessa.

Sopimuksessa euromaat sitoutuivat alijäämään, joka on korkeintaan kolme prosenttia suhteessa kansantuotteeseen. Alijäämäkriteeri on yksi Maastrichtissa sovituista lähentymiskriteereistä, jotka jokaisen euron käyttöön ottavan maan tuli täyttää. Toinen kriteeri on julkisen talouden bruttovelan 60 prosentin taso suhteessa kansantuotteeseen.

Sosiaaliturvarahastot ovat osa julkista sektoria

★ Julkisen talouden tilaa seurataan EU:ssa tilastoviranomaisten tuottaman kansantalouden tilinpidon avulla. Euroopan tilinpitöjärjestelmässä Suomen julkisyhteisöihin luetaan valtio, kunnat sekä sosiaaliturvarahastot. Sosiaaliturvarahastoja ovat kaikki julkisen vallan säättämää sosiaaliturvaa hoitavat yksiköt niiden mukana lakisääteiset työeläkevakuuttajat sekä julkiset laitokset kuten Kuntien eläkevakuutus ja Valtio eläkerahasto.

Kuviossa on julkisen sektorin alijäämän kehitystä Suomessa verrattu euromaiden keskiarvoon vuosina 1995–2010. Suomen osalta alijäämä on jaettu palkkikuvaajassa yhdistetyn kunnan- ja valtiosektorin sekä sosiaaliturvarahastojen osuuksiin.

Suomessa julkinen talous on ollut ylijäämäinen koko euron olemassa olon ajan aina vuoteen 2008 saakka. Finanssikriisiä seurannut jyrkkä tuotannon pudotus johti verotulojen roimaan laskuun 2009, minkä vuoksi julkinen taloudenpito muuttui alijäämäiseksi ensimmäisen kerran sitten vuoden 1997. Alijäämä täyttää kuitenkin Emu-kriteerin sosiaaliturvarahastojen ylijäämäisyyden vuoksi.

Euroalueen julkistalouksien yhteenlaskettu alijäämä on pääosin ollut vakaussopimuksen tavoitteen mukainen ennen vuotta 2008.

Vuosituhanneen vaihteen teknologiakuplan puhkeamista seuranneen matalasuhdan aikana euroalue kokonaisuudessaan ei päässyt alijäämätavoitteeseen vuonna 2003, vaan valtaosa euromaista rikkoi vakaussopimusta. Tuolloisista 12 euromaasta sopi-

muksen mukaista taloudenpitoa kykenivät ylläpitämään vain Belgia, Espanja, Irlanti, Itävalta, Luxemburg ja Suomi. Vuonna 2005 sopimuksen noudattamiseksi hoitettiin, vaikka sinällään kriteereistä pidettiin kiinni.

Julkinen sektori ylijäämäinen sosiaaliturvarahastojen vuoksi

★ Julkisen talouden ylijäämästä Suomesa ovat pääasiassa vastanneet sosiaaliturvarahastot, tosin valtion ja kuntienkin talous on pääosin ollut lähellä tasapainoa. Ylijäämä johtuu siitä, että eläkevastuut ovat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla osittain rahastoituja. Koko eläkemaksukertymä ei käytetä nykyisten eläkkeiden maksuun, vaan osa rahastoidaan tulevaisuudessa kasvavien eläkemenojen maksua varten.

Yksityisellä ja julkisella sektorilla rahastoinnin perusteet poikkeavat toisistaan, mutta yhtä kaikki eläkemenoja suuremmat eläkemaksut ovat johtaneet huomattavaan julkisen talouden ylijäämään. Euroalueen tasolla sosiaaliturvarahastojen ylijäämää kartuttava rooli on ollut vähäinen, koska lakisääteiset sosiaalivakuutusjärjestelmät ovat alueella tyypillisesti jakojärjestelmiä, joissa maksut määräytyvät vuotuisen menotarpeen mukaan ja ainoa rahastoitu osa on tulojen satunnaisvaihtelua tasoittava puskurirahasto.

Suomessa julkisen velan sijaan nettovarallisuutta

★ Euroalueen julkisen talouden kokonaisvelka oli vuonna 2010 lähes 90 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen (bkt). Ainoat maat, joissa velka oli alle 60 prosenttia bkt:sta, olivat Luxemburg, Slovakia, Slovenia, Suomi ja Viro. Näistä maista Luxemburgissa, Suomessa ja Virossa velan lisäksi julkisyhteisöillä oli varallisuutta niin paljon, että niillä ei ollut velkaa nettomääräisesti lainkaan, vaan saatavia muusta taloudesta.

Työeläkelaitosten varallisuus vuoden 2010 lopussa oli lähes 140 miljardia, mutta myös kunnilla, valtiolla ja muilla sosiaaliturvarahastoilla oli varallisuutta lähes 90 miljardilla eurolla. Julkista velkaa, pääasiassa valtion vastuulla, oli runsaat 110 miljardia.

Nettomääräisesti varallisuutta oli lähes 120 miljardia euroa, eli 27 000 euroa jokaisesta täysi-ikäisestä Suomen kansalaista kohden.

Eläketurvakeskuksen uusi puhelinnumero 029 411 20

📞 Eläketurvakeskuksen puhelinnumerot ovat uudistuneet. Puhelinvaihteen tavoittaa numerosta 029 411 20.

Alanumerot eli entisten puhelinnumeroiden neljä viimeistä numeroa säilyivät ennallaan, mutta alkuosa vaihtui 029 411 -alkuiseksi. Neuvontapalvelujen numerot sen sijaan muuttuivat kokonaan.

Soittaminen uusiin numeroihin maksaa paikallisverkko- tai matkapuhelinmaksun. Tarkemat puhelinnumerotiedot löytyvät verkkopalvelusta www.etk.fi.

Työeläkeasioista valitusmäärät vähentyneet

📞 Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan jaostojen ja sivutoimisten jäsenten määrää on vähennetty. Jaostoja on entisen seitsemän sijaan nyt viisi.

Syynä on lautakuntaan tulleiden valitusten määrän väheneminen viime vuosina. Erityisesti kunta-alan eläkkeitä koskevia valituksia on entistä vähemmän.

Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta voi hakea muutosta työeläkelaitoksen tekemään päätökseen.

Kun tienaa, kertyy työeläke

📞 Lakisääteiselle vanhuuseläkkeelle voi siirtyä joustavasti 63–68-vuotiaana. Työeläke ansaitaan työtä tekemällä. Eläkettä karttuu vuosiansioista kunakin vuonna henkilön iän mukaisen karttumisprosentin perusteella seuraavasti:

- 18–52-vuotiaana 1,5 senttiä,
- 53–62-vuotiaana 1,9 senttiä ja
- 63–67-vuotiaana 4,5 senttiä eurosta.

Työnantaja ottaa työeläkevakuutuksen 18–67-vuotiaille työntekijöillensä, kun ansiot ovat vähintään vakuuttamisvelvollisuuden alarajan suuruiset.

Työntekijän eläkelain mukaan vakuuttamisen alaraja on 54,08 euroa kuukaudessa. Vastaavasti yrittäjillä YEL-työtulon alaraja on 7 105,84 euroa vuodessa.

Isot työeläkeyhtiöt kannattavat
yhtiökohtaista hoitokustannusosaa.
Pienemmät varovaisempia kannanotoissaan.

Lisää kilpailua, uudet säännöt

Teksti: Antti Karkiainen | Kuvitus: Jaakko Pallasvuo

Ministeriön esittämä yhtiökohtaisuuteen siirtyminen tehostaisi työeläkeyhtiöiden välistä kilpailua.

Viime kesänä sosiaali- ja terveysministeriön vakuutusmarkkinayksikön johtaja **Erkki Rajaniemi** peräänkuulutti työeläkeyhtiöiden välisen kilpailun selkeyttämistä ja tehostamista (Työeläke-lehti 3/2011).

Rajaniemi oli laatimassa muistiota, jonka pohjalta työhyvinvointipalveluiden tarjoamiseen liittyvät ylilyönnit saataisiin lainsäädännöllä kuriin.

Rajaniemi ehdotti myös yhtiökohtaiseen hoitokustannusosaan siirtymistä. ”Mitä tehokkaampi yhtiö, sitä vähemmän hoitoon menee rahaa. Miksi tehokkuus ei voisi näkyä kerätyssä TyEL-maksus-
sa?”, hän kysyi.

Hallitusneuvotteluiden jälkeen työeläkealan kilpailun edistäminen kirjattiin **Jyrki Kataisen** hallituksen ohjelmaan. Sitten alkoi kirjoitustyö.

– Pyrin muodostamaan yhtiökohtaisuudesta ja työkykyasiasta loogisen ”vastinparin”. Yhtiökohtaisuudella kilpailua yritetään lisätä ja jälkimmäisellä kilpailulle yritetään asettaa yhteisiä pelisääntöjä, Rajaniemi kertoo.

Kilpailu on asiakkaan etu

Ministeriössä joulukuussa valmistunut Työeläkejärjestelmäkilpailun toimivuus -muistio ei pyri ratkaisemaan asioita. Se haarukoi ongelman ja esittää vaihtoehtoja, joihin alan keskeisiltä toimijoilta on pyydetty kannanottoja.

Työeläke-lehden kyselyn perusteella kaksi suurinta työeläkeyhtiötä, Varma ja Ilmarinen, liputtavat yhtiökohtaisuuteen siirtymisen puolesta.

Nykyisellään hoitokustannusosa määräytyy kaikille yhtiöille samoilla säännöillä. Säännöt kirjataan laskuperusteisiin ja niiden valmistelu sekä

hakeminen STM:stä tehdään yhteisesti. Siirtymisen myötä hoitokustannusosan valmistelu ja hakeminen tapahtuisivat yhtiökohtaisesti. Näin myös hoitokustannuksiin kerätty maksu ja sen mahdolliset palautukset olisivat yhtiökohtaisia – riippuvaisia työeläkevakuutusyhtiön tehokkuudesta.

Varman varatoimitusjohtaja **Hannu Tarvonen** perustelee yhtiönsä alustavaa kantaa asiakkaiden edulla.

– STM:n muistiossa on kiinnitetty huomiota siihen, että toimeenpanon tehokkuus on yksi hajautetun järjestelmän keskeinen tavoite. Tehokkuudella kilpaileminen ei ole itsetarkoitus, vaan siitä syntyvä hyöty voitaisiin kanavoida asiakas-
hyödyksi esimerkiksi yhtiökohtaisesti määräytyvän hoitokustannusosan kautta.

Ilmarinen on Varman kanssa samoilla linjoilla.

– Muutos kannustaa kustannustehokkuuteen, mikä koituu asiakkaiden hyväksi, kertoo aktuaaritoimesta ja riskienhallinnasta vastaava johtaja Hillevi Mannonen.

Kysymyksen hyötyisikö jokin yhtiöluok-

ka – suuret tai pienet – perusteetta muutoksesta, Tarvonon vastaa mutkattomasti.

– Kustannustehokkuudella kilpailemisesta hyötyisivät kaikki asiakkaat.

Kustannukset arveluttavat

Pienempien yhtiöiden keskuudessa ollaan varovaisempia yhtiökohtaisuuden suhteen.

Esimerkiksi Veritas kannattaa kilpailun lisäämistä, mutta peräänkuuluttaa kustannusvaikutusten huolellista selvitystä ennen lopullista päätöstä.

– Hyöty voi olla marginaalinen asiakkaalle ja aiheuttaa suurelkin kulut yhtiöille muun muassa järjestelmämuutosten kautta, kertoo yhtiöjuristi **Kaisa Forsström**.

Veritaksen mukaan yhtiökohtaisen hoitokustannusosan vaikutuksia yhtiöiden tasapuolisiin

Yhtiökohtaisuuteen siirtymisellä on väistämättä vaikutus työeläkejärjestelmän toimeenpanon hajautukseen.

kilpailumahdollisuuksiin on mahdotonta vielä arvioida – keskustelu yksityiskohdista on vasta alkamassa.

Eteran mielestä STM:n muistion keskeinen huomio on se, että vakuutettujen palkkasumma ei välttämättä ole paras mahdollinen perusta yhtiökohtaisen hoitokustannusosan määrittämiselle.

Muistion mukaan ison palkkasumman yritykset ovat yhtiöille edullisempia asiakkaita kuin pienipalkkaiset. Siitäkin huolimatta, että nykyinen yhteinen tariffi pyrkii tätä tasaamaan. Tämä saattaa ohjata asiakashankintaa. Ainakin se asettaa työeläkeyhtiöt erilaisiin kilpailuasemiin: vakuutusten kokorakenne vaihtelee suuresti työeläkeyhtiöiden välillä.

– Jos yhtiökohtainen hoitokustannusosa ei olisi palkkasummapohjainen, vaan mittaisi aidosti työeläkeyhtiöiden tehokkuutta niiden lakisääteisen tehtävän tarkoituksenmukaisessa hoitamisessa, ei

siirtymiseen ole estettä, vastaa Eteran lakiasiaintojohtaja **Tuula Kallio**.

– Vaikutukset eri osapuoliin ja myös muutoksen kustannukset työeläkejärjestelmälle tulisi tietysti myös selvittää, hän huomauttaa.

Hajautus vai keskittyminen

STM:n muistion mukaan hoitokustannusosan vapauttamista puoltavia seikkoja on useita. Se on käytännössä ainoa kilpailulle vapautettavissa oleva maksuosa, jolla saattaisi olla merkitystä yhtiöiden väliselle kilpailulle. Myös negatiivisia seurauksia

Tyky-kilpailuun selkeyttä

☞ Yhtiökohtaisen hoitokustannusosan lisäksi arviomuistio käsittelee työhyvinvointipalveluilla kilpailemisen sääntelyä. Tällä hetkellä palvelujen järjestämisestä ja sisällöstä ei ole säännöstä työeläkelainsäädännössä.

Työhyvinvointipalvelut kustannetaan työkyvyttömyysriskin hallintaosalla, joka on noin 0,03 prosenttia vakuutettujen palkkasummasta. Toiset yhtiöt käyttävät asiakkaisiinsa vain tyky-rahat, toiset lupaavat asiakashankinnassa ylimääräistä.

Erkki Rajaniemen mukaan on tapauksia, joissa jopa 3–4 prosenttia kaikista laitoksen liiketoimista on tasoitusvastuusta siirretty ylimääräistä tyky-rahaa.

saattaa olla: ”hintojen vapautuminen” saattaa johtaa epätoivottaviin markkinointitapoihin.

Yhtiökohtaisuuteen siirtymisen reunaehdoilla on väistämättä vaikutus työeläkejärjestelmän toimeenpanon hajautukseen. Ehdot joko turvaavat nykymuotoista hajautusta tai vähentävät sitä. Siksi on selvä, että aihe herättää alan sisällä suuria tunteita.

Keskustelu on vasta alkamassa. Rajaniemi työstää parhaillaan lausuntoyhteenvetoa eri toimijoiden kannoista. Sen pohjalta järjestetään ministeri **Paula Risikon** emännöimä keskustelutilaisuus maaliskuun alussa.

– Se ei rasita tilinpäätöksen tehokkuuslukuja. Viime kädessä summat päätyvät järjestelmän maksettavaksi, Rajaniemi huomautti Työeläkelehdessä 3/2011.

Lisäsääntelyn tarpeesta tuntuu vallitsevan jonkinasteinen konsensus työeläkealalla. Ylilyöntejä on sattunut, nyt on tärkeä hoitaa pelisäännöt kuntoon.

– Työhyvinvointipalvelujen järjestämisestä tulisi saada kirjaus työeläkelainsäädäntöön. Tämän jälkeen olisi helpompi erilaisilla sääöksillä tämentää annettavien työhyvinvointipalvelujen sisältöä ja siten myös valvoa sen toteutumista, linjaa varatoimitusjohtaja Hannu Tarvonen Varmasta.

Ministeri avaa keskustelun

☞ Kilpailun edistäminen työeläkejärjestelmässä on tunteita herättävä aihe: asiaa on pyöritelty erilaisissa muistioissa ja selvityksissä jo 1990-luvun lopulta lähtien.

Kilpailua halutaan lisää, mutta ehtojen sorvaaminen tasapuoliseksi on haastavaa. Kilpailun on palveltava koko järjestelmän etua, sosiaaliturvan tehokasta ja luotettavaa toimeenpanoa.

Nyt kun alan keskeisten toimijoiden ja ministeriöiden näkökannat saadaan yksiin kansiin, kaikki

ovat samalla sivulla. On keskustelun aika.

Ministeri **Paula Risikon** emännöimä kilpailulainsäädäntöä käsittelevä keskustelutilaisuus pidetään sosiaali- ja terveysministeriössä 2. maaliskuuta.

Lakiuudistuksen kohtalo riippuu pitkälti tilaisuuden hengestä – löytyykö yhteinen sävel.

– Tilaisuuden jälkeen Risikko päättää, miltä osin lakiuudistus toteutetaan vai toteutetaanko lainkaan, kertoo Erkki Rajaniemi.

Kokonaiseläkkeet 2012, mikä muuttuu eläkkeensaajan kannalta?

Suvi Ritola
Erityisasiantuntija
Eläketurvakeskus

★ Nettoeläke nousee noin 3–5 prosenttia viime vuodesta.

★ Suurin korotus niillä, joiden eläke alle keskieläkkeen, mutta yli verotettavan rajan.

★ Pienituloisten veroa kevennetään, suuri osa eläkeläisistä hyötyy.

★ Nettoeläkkeessä indeksi- ja veromuutokset näkyvät siten, että 900–1 400 euron tulotasolla käteen jää suurin piirtein viisi prosenttia enemmän kuin viime vuonna.

Tätä korkeammilla tulotasolla nettoeläke nousee reilut kolme prosenttia. Alle 865 euron kuukausieläkkeet jäävät verotettavan rajan alle ja nousevat siten indeksikorotuksen verran.

Indeksit ja verot vaikuttavat käteen jäävään eläkkeeseen

★ Maksussa olevia eläkeitä korotetaan kansaneläke- ja työeläkeindeksien nousun mukaisesti. Tänä vuonna työeläkkeet nousevat 3,61 prosenttia ja kansan- ja takuueläkkeet 3,8 prosenttia.

Yksin asuvan henkilön kansaneläkkeen täysi määrä on 609 euroa kuukaudessa ja avo- tai avio- liitossa asuvan 540 euroa kuukaudessa. Viime keväänä käyttöön otetun takuueläkkeen kanssa vähimmäiseläkkeen määräksi muodostuu 714 euroa niin yksin kuin puolison kanssa asuvalle.

Verotuksessa hallitus pyrki siihen, että ansiotulojen verotus ei kiristyisi viime vuoteen verrattuna, kun otetaan huomioon arvio inflaatiosta ja ansiotason noususta. Valtionverotuksen progressiivista veroasteikkoa lievennetään tekemällä noin kolmen prosentin korotus kaikkiin tuloluokkiin. Ylintä marginaaliveroprosenttia alennetaan 0,25 prosenttiyksiköllä.

Lisäksi pienituloisten verotusta kevennetään kunnallisverotuksen perusvähennystä sekä valtionverotuksen työtulovähennystä kasvattamalla. Työtulovähennys vaikuttaa palkansaajan verotukseen, kun taas perusvähennys keventää niin palkan- kuin eläkkeensaajan verotusta. Valtion sekä kuntien eläketulovähennykset nousevat

kansaneläkkeiden indeksitarkistuksen mukaisesti.

Eläkkeensaajan vero- ja maksurasitetta puolestaan kiristää keskimääräisen kunnallis- ja kirkollisveroasteen sekä sairaanhoitomaksun lievä nousu edellisvuodesta. Tämänvuotinen keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,25 (edellisvuonna 19,16) ja keskimääräinen kirkollisveroprosentti 1,4 (1,34). Eläkkeensaajan sairaanhoitomaksu on 1,39 prosenttia (1,36).

Eläketulovähennys keventää pienituloisten verotusta

★ Lakisääteisten eläkkeiden verotus määräytyy pääosin samoin kuin muidenkin ansiotulojen verotus. Eläke- ja palkkatulon vero- ja maksurasite eroavat kuitenkin erilaisten verovähennysten ja sosiaalivakuutusmaksujen takia.

Eläketulosta myönnetään eläketulovähennys, kun taas palkansaaja saa tulonhankkimis- ja työtulovähennyksen sekä maksaa työeläkemaksua, työttömyysvakuutusmaksua ja sairausvakuutuksen päivärahamaksua, jotka ovat verotuksessa vähennyskelpoisia.

Valtion sekä kuntien eläketulovähennykset nousevat kansaneläkkeiden indeksitarkistuksen mukaisesti. Kunnallisverotuksen eläketulovähennys on tänä vuonna enintään 8 530 euroa tai tätä pienempi eläketulon määrä. Vähennys vaikuttaa noin kahden tuhannen euron kuukausituloille asti.

Valtionverotuksen eläketulovähennyksen täysi määrä nousi 11 660 euroon. Vähennys ulottuu noin 3 200 euron kuukausituloihin asti.

Kunnallisverotuksessa pienituloiselle eläkkeen- tai palkansaajalle myönnetään myös perusvähennys. Perusvähennyksen enimmäismäärää korotettiin edellisvuodesta 600 eurolla 2 850

euroon. Perusvähennys vaikuttaa eläkeläisellä noin 1 600 euron kuukausituloihin asti.

Verohyötyä 900–1 400 euron tulohaarukassa oleville

★ Eläketulovähennyksen ja perusvähennyksen johdosta pienituloisen eläkkeensaaja ei maksa veroa vuonna 2012 alle 865 euron kuukausieläkkeestä. Perusvähennyksen korottaminen sekä eläketulovähennysten indeksin mukainen nousu vaikuttavat eniten verotettavan tulon alarajalta keskieläkkeen tulotasolle (keskieläke oli 1 370 euroa vuonna 2010).

Vero- ja maksuprosentti pienenee näillä tuloilla viime vuodesta 1,7–2,8 prosenttiyksikköä. Kevennys on 1 500 euron kuukausituloilla noin yksi prosenttiyksikkö ja tätä korkeammalla tulotasolla enimmillään 0,7 prosenttiyksikköä.

Eläkkeensaaja maksaa tänä vuonna veroja ja maksuja tuhannen euron eläkkeestä keskimäärin 5,6 prosenttia, kahden tuhannen eläkkeestä 22,5 prosenttia ja kolmesta tuhannesta 28,9 prosenttia.

Indeksikorotusten ja vero- ja maksumuutosten seurauksena nettoeläkkeet nousevat 900–1 400 euron tulotasolla 4,5–5,2 prosenttia viime vuodesta. Tätä korkeammilla tulotasolla nettoeläke nousee 3,3–3,5 prosenttia.

Eläkkeensaajia on eniten tulotasolla, jolla eläkkeestä ei makseta veroa tai veroprosentti on pieni. Noin 70 prosentilla eläkeläisistä eläke jää alle 1 500 euron, jolloin veroprosentti on alle 17.

Alle verotettavan rajan jää reilut 20 prosenttia eläkeläisistä. Alle kymmenen prosenttia eläkeläisistä saa yli 2 500 euron eläkettä, jolla veroprosentti nousee yli 25:n.

Muutaman vuoden tarkastelujakso on liian lyhyt mihinkään periaatteelliseen eläke-muutokseen. Kari Puro tunnustaa mietti-neensä, pitäisikö nyt ikähaarukkaa hilata johonkin toiseen kohtaan ikäakselilla.

Vuoden 2005 eläkeuudistuksen pääarkkitehti Kari Puro kannustaa katselemaan yli suhdanneharjanteiden

Läheltä ei näe yhtään puuta

Joustava eläkkeelle siirtyminen on **Kari Puron** mukaan osoittautunut onnekaaksi päätökseksi. Periaate on selkeä: lakisääteinen työeläke on mietitty niin, että se antaa yksilön elämäntilanteen huomioimiselle tilaa portaattomasti 63–68 vuotiaana.

– Vuonna 2005 tehdyt ratkaisut ovat tänään toimivia, Puro sanoo.

Teksti: Anne Iivonen | Kuvat: Karoliina Paatos

 Tohtori Kari Puro puolustaa liukuvaa vanhuuseläkeikää kuin omaa lastaan. Silloisen eläkeneuvotteluryhmän puheenjohtajana hän pani kaiken peliin, että seitsemän vuotta sitten suuri eläkeuudistus sinetöitiin kolmikantaisesti.

Jousto tarkoittaa, että työntekijä pääsee vanhuuseläkkeelle halutessaan 63-vuotiaana, mutta voi jatkaa työssä 68 ikävuoteen. Jousto toimii jos ja kun työkykyä – ja työtä – on jäljellä.

– Suomi ei tehnyt eläkeuudistustaan mitenkään jälkijunnassa, jos sellaista halutaan nähdä. Myös useiden muiden maiden eläkejärjestelmissä on otettu käyttöön joustavia elementtejä, jotka ottavat huomioon eliniän muutoksen ja sen vaikutukset työurien pituuteen.

Puro täydentää, että 68 vuotta ei ole ehdoton yläikä, jon-

ka saavuttaneen pitää aina kaikissa tilanteissa lopettaa työskentely kuin seinään.

– Ei se niin mene. Vanhuuseläkettään voi lykätä yli tuon rajan yli tai työntekoa voi jatkaa eläkkeellä ollessaan. Esimerkiksi osa-aikatyön mahdollisuudet ja yrittäjien tilanne ovat tyypillisesti sellaisia, että työssä jatketaan vielä joustavan vanhuuseläkeiän jälkeen, hän sanoo.

Keppi ja porkkana yhdessä paketissa

Eläkkeelle siirtyminen on myöhentynyt uudistuksen toteutumisen jälkeen lähes puolellatoista vuodelta viimeisen kuuden vuoden ajanjaksolla.

Yhtään lukua ei ole kiveen hakattu

🐼 Eläkeikä ei ole kiveen hakattu. Jos kiveen jostakin hakkaisi, lukuja olisi useampia viiden vuoden asteikolla alkaen 63 vuodesta 68 vuoteen. Ja ylikin, jos työnantaja antaa kivenhakkaajalle luvan jatkaa.

Selkeä ikäpyyikki osuu kohdalle 68-vuotiaana. Sen ikäpyyikin jälkeen työnantaja voi halutessaan päättää työsuhteen.

– Eläkeuudistuksessa 2005 päädyimme tähän joustavaan ratkaisuun, mutta ei se voi olla lopullinen totuus. Ratkaisut tehdään aina toistaiseksi, mitään ei voi pitää kiveenhakattuna, Kari Puro sanoo.

– Juuri tästä syystä on tärkeä arvioida jo toteutunutta ja katsoa tarpeeksi pitkää aikaperspektiiviä.

Rahaporkkana kannustaa

🐼 Kari Puro ei poistaisi kannustimiakaan, myös kannustinkarttumalla on merkitystä eläketason säilyttämisessä.

Vuoden 2005 eläkeuudistus muutti myös eläkkeen karttumisen laskutavan: kunakin vuonna tienatut vuosiansiot kartuttavat eläkettä ja ikään sidotut karttumaprosentit runsastuttavat karttuman ikähaitarin yläpäässä.

– Työurien pidentämiseen tähtäsimme, siksi uudistuksessa oli keskeistä työntekijöille tarjotut henkilökohtaisten kannustimet työssä jatkamisen tukemiseen, sanoo uudistuksen eläkeneuvottelut läpikäynyt Kari Puro.

Kannustinkarttuma ikävuoden 63 täyttäneille kerryttää 4,5 senttiä eläkettä jokaisesta tienatusta eurosta.

– Ei rahaporkkana ole merkityksetön. Kyllä ihmiset kannustamisen ymmärtävät.

– Minusta tämä on paras puolustuspuhe joustavan eläkkeellesiirtymisen toimivuudesta.

Puro näkee, että mittaamisessa on olen-naista, että liukuvan eläkeiän lisäksi tarkas-tellaan myös elinaikakertoimen vaikutusta. Ne kaksi yhdessä – joustava eläkkeelle siir-tymisen mahdollisuus ja työuran pidentämi-seen kannustava elinaikakerroin – muodos-tavat kokonaisuuden. Eliniän piteneminen solmittiin elinaikakertoimella osaksi jous-tavaa pakettia ikään kuin rusetiksi työuran loppuhännässä.

Elinaikakerroin ei todellakaan ole passé (ransk. ikivanha, mennyt). Nyt se vasta alkaa näyttää kyntensä.

Oikeastaan vasta vuodesta 2010 lähtien meillä alkaa kertyä tietoa siitä, kuinka moni on jatkanut kannustinkarttuman ja elinaika-kertoimen yhteisvaikutuksen jälkeen työn-tekoa.

– Vanhuuseläkeikään kytkettynä se muo-dostaa työkalun, jolla huolehditaan siitä, että eliniän piteneminen ei mene kokonaan eläke-vuosiin, Puro uskoo.

Keppiä ja porkkanaa sopivasti vaihte-le-malla voidaan vaikuttaa työurien pituuteen uran loppupäässä.

– Kun eliniän pitenemisestä käyttää noin puolet työntekoon, silloin eläketaso säilyy ny-kysellään suhteessa palkkatasoon. Tämä on myös sukupolvien tulonjaon kannalta koh-tuullista.

Menikö sittenkin jotakin pieleen?

Jäikö hänen mielestään 2005 uudistus vail-linaiseksi, kun nyt jo elinkeinoelämän kes-kusjärjestö kiirehtii alaikärajan nostamisesta?

– Kulloinenkin taloudellinen suhdanne tietysti vaikuttaa siihen, millaista keskuste-lua eläkkeistä julkisuudessa käydään, Puro sanoo.

– Automaattinen säätö on rakennettu niin, että se kannustaisi jatkamaan työuraa. On järkevää odottaa, sillä uudistus on toimi-nut ilman elinaikakerrointakin hyvin. Miten hyvin se toimiikaan sen kanssa, sitä ei vie-lä tiedetä.

Enää Puro ei istu päättävissä pöydissä, mutta pitkän kokemuksensa vuoksi hän ei ole eläkeasioista pihalla kuin lumiukko. Pa-rin viime vuoden kokemuksella ei Puron mie-lestä voi tehdä kovin pitkälle meneviä johto-päätöksiä.

– Jos jotain pitää muuttaa, silloin istutaan alas ja katsotaan syvälle silmiin. Mihin eläke-neuvotteluissa päädytään, on aina neuvotte-lun tulos, eläkeneuvotteluryhmässä aikanaan

15 vuoden ajan vaikuttanut Puro luonnehtii.

Ikänestorin roolissa hän ei lähde oppi-mestariksi sivusta neuvoja huutelemaan. Hän muistuttaa kuitenkin, että jo 60-luvulta lähti-en on ollut käytössä sensuuntaista tutkimus-tietoa, että ihmisten eläkkeelle siirtyminen ei ollut mitenkään homogeenista.

– Yksilöllisesti eläkkeelle siirtymiseen vai-kuttavat useat henkilökohtaiset tekijät. Näitä yksilöllisiä suuria eroja joustava ikähaaruk-ka sallii. On tietysti niinkin, että joillakin 63 ikävuotta ei tahdo täyttyä ennen eläkkeelle siirtymistä, ja työkyvyttömyys on lyhentä-mässä työuraa.

Jos työuran pidentämisessä päästään riit-tävästi eteenpäin, niin turva myös asettuu riittävälle tasolle. Painavamman 'jos' hän sa-noo elinikään liittyen:

– Jos elinikä jatkaa kasvamistaan ja ih-miset eivät pidennä työuriaan, se eläke ei riitä. Jos taas haluaa nykytasaisen turvan eläkkeellä, puolet pidentyneestä elämästä pitää antaa työlle. Silloin suhteessa palk-kasummaan eläke pysyy samana. Luotan siihen, että elinaikakerroin piiskaa tuohon suuntaan.

Eläkeikäraja hännä mielessä

Tietysti eläkeikäraja vaikuttaa työurien pi-dentämisen pyrkimyksiin. Mihin raja pitää asettaa?

– Tarvitaan taitoa sen kohdan löytämi-seen, että ikäraja on kohdallaan. Mitä kor-keammalle se pannaan, sitä kauemmas se ei kuitenkaan mene, Puro sanoo.

Hän painottaa, että ihmisten mielissä eläkkeelle siirtymisen ikä pitää olla saavu-tettavissa olevalla tasolla.

– Jos se on liian korkealla, se lamauttaa eikä kannusta jatkamaan työuraa. Taas jos se on liian matalalla, ihmiset jättävät työelämän työkykyisinä liian varhain.

– Eläkeikäraja pitää olla sillä tavalla oikein kohdallaan, että sinne jaksaa sinnitellä täyden työuran tehtyä. Viime aikoina palkansaa-jat ovat olleet jäykkiä nostamaan 63:n ikära-jaa. Minulla on ymmärrystä sille ajattelulle, hän vastaa.

Puro on tarkastellut myös sitä, onko liuku-van eläkkeellesiirtymisen haarukka asetettu oikealla kohdalle ikävälillä 63–68.

– Pitäisikö nyt haarukkaa hilata johon-kin toiseen kohtaan ikäakselia ja olisiko se jo alun perin pitänyt siirtää toiseen kohtaan, tätä olen mielessäni pohjinnut.

Asiaa käännettyään monelta kantilta hän päätyi siihen, että automaattinen säätö kui-tenkin toimii, kun kaksi elementtiä (kannus-

Kari Puro puolustaa jouston mahdollisuutta. Joustava eläkeikä ei nosta esiin yhtä tiettyä ikää: joko 63:a, 65:tä tai 68:aa vuotta. Portaattomalla liukujanalla ajankohdan voi asettaa parhaiten työ- ja elämäntilanteeseen sopivaan saumaan.

Valistusta tarvitaan: tuskin tietoa liikaa on

 Työeläkejärjestelmä on lakisääteinen ja työansioden vakuuttamiseen perustuva. Mikä on **Kari Puron** käsitys, ymmärtävätkö ihmiset arjessaan, mikä merkitys työeläkkeellä on hyvinvoinnissamme osana sosiaaliturvaa?

– Vaikea sanoa, tuskin tietoa kuitenkaan liikaa on. Työeläkeote on oivallinen väline herättää ihmisten tietoisuutta eläketurvasta. Juuri tänä vuonna on otollinen hetki levittää tietoa, kun otteella on myös julkisen sektorin tiedot mukana ja koko siihen astisen työuran aikaisten ansioiden kerryttämä eläke on koottu yhteen.

Kari Puron mukaan työeläkeote on tärkein työkalu tietoisuuden lisäämisessä. Ja netistä voi katsoa vaikka joka päivä sen, mitä on tienannut eläkkeeksi.

– Eläketietoa pitää jakaa ja jaksaa jankuttamiseen asti kertoa, mistä työeläketurva ihmisille syntyy. Eikä siinä työssä tule koskaan valmiiksi siten, että se olisi yhdellä kertomisella kerralla kuntoon hoidettu.

tava jousto yli 63 ikävuoden ja elinaikakeroin) pannaan yhteen.

Puro teki niin kuin saarnasi ja käytti jouston mahdollisuutta, ylöspäin. Hän jäi täyden työuran tehneenä 65-vuotiaana vanhuuseläkkeelle.

– Minun työnantajani oli valmis tekemään sopimuksen ja itse olin terve ja työkykyinen. Näistä lähtökohdista oli luontevaa jatkaa työntekoa. Tämän on juuri jouston idea: että molemmille jää mahdollisuus sopia jatkosta.

– Yksinkertaistaen voisin sanoa, että työuraansa voi pidentää pidentämällä elinaikaansa. Tietysti tämä edellyttää, että me olemme valmiit antamaan osan pidentyneestä elämästä työlle, Puro hymähtää.

Onko tuo sarkasmia vai terveystuhetta?

– Kyllä elintavoilla ja yksilön omilla valinnoilla on vaikutusta, se on selvästi tutkimuksissa osoitettu, Puro vastaa.

Värinä laantuu isossa kuvassa

Puro on makromies. Hänelle on päivänselvää, ettei järjestelmän toimivuutta pitäisi arvioida tuijottamalla vain tätä päivää.

– Muutaman vuoden tarkastelujakso on liian lyhyt mihinkään periaatteelliseen muutokseen. Suhdannepolitiikka aiheuttaa väriä pitkän ajan käyrään joko ylös tai alas, niin sen tuleekin olla.

Talouden suhdanteet vaikuttavat päivänpolitiikkaan, mutta pitkällä aikavälillä väriä laantuu.

Mietitäänkö vaikka työvoiman riittävyyttä. Työvoiman tarjonta ja kysyntä on nyrjähtänyt pysyväluonteisesti siihen tolaan, että vuosittain 10 000 henkilöä jää enemmän eläkkeelle kuin tulee työelämään.

– Hyvin suurella todennäköisyydellä he, jotka haluavat jatkaa työssä joustavan vanhuuseläkeajan mahdollisuuksien mukaan, saavat myös töitä.

– Tottakai tuottavuutta pitää parantaa ja talouden toimivuudesta on kannettava huolta, mutta suuriin muutoksiin eläkepuolella ei siitä syystä ole tarvetta.

Kannattavuuteen ja tuottavuuteen liittyy se, että huonoja toimialoja karsiutuu joukosta pois ja uusia tulee tilalle.

– Firmat toimivat tuottavuuden ja kannattavuuden ehdoilla ja siinä edellytyksenä on tuotantokoneiston uudistuminen. Tästä aiheutuu väriä, jonka vaikutus on osattava arvioida kokonaiskuvassa.

Katsottava kokonaisuutta, ei sokeaa pistettä

Puro sanoo totisin kasvoin, että työeläkkeiden rahoitus pohjaa suhdanteiden väriä ei muurena. Mitä uhkia Puro näkee työeläkejärjestelmän kestävyydelle?

– Jos taloudessa ei tapahdu dramaattista

Asiantuntijana työeläkealalla

Verkostoitu ja syvennä osaamistasi työeläkealan yhteisen valmennusohjelman avulla.

Asiantuntijana työeläkealalla -valmennus laajentaa näkökulmaa eläkejärjestelmään ja alan ajankohtaisiin asioihin. Valmennus kehittää asiantuntijatyössä tarvittavia taitoja. Tavoitteena on myös verkostoitua muiden asiantuntijoiden kanssa.

Valmennusohjelma on tarkoitettu työeläkejärjestelmän parissa asiantuntijatehtävissä toimiville henkilöille. Sen suunnittelusta ja toteutuksesta vastaa ETK.

Syyskuussa 2012 käynnistytävä valmennusohjelma kestää noin vuoden ja koostuu lähipäivistä sekä verkko-opiskelusta ja sisältää projektityön.

Haku alkaa helmikuussa 2012. Tarkemmat sisällöt, aikataulut ja hakuohjeet: www.etk.fi/koulutus. Lisätietoja: jenni.partanen@etk.fi.

**ASiantuntijana
TYÖELÄKEALALLA**

Eläketurvakeskus
PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

heikkenemistä, niin eläketurva on jatkossakin riittävällä tasolla.

Viimeisissä pts-laskelmissa on osoitettu, että maltillisen talouskehityksen aikana noin 30 vuoden tarkastelujaksolla työeläkemaksuun kohdistuu neljän, viiden prosenttiyksikön korotuspaine. Siis sen verran enemmän maksettaisiin työeläkemaksua kovimmillaan verrattuna nykyiseen noin 23 prosenttiin.

Hänen mukaansa eri parametrejä seuraamalla voidaan kokonaistarkastelussa päästä yhteisymmärryksen tarpeellisista toimenpiteistä.

– Kokonaisuuteen vaikuttavat työllisyyden kehitys, tuottavuuden kasvu, mutta myös työurien pituus ja työeläkevarojen sijoitusten tuotto. En pysty tämän täsmällisemmin sanomaan, mutta näitä mittareita sopivasti säätämällä tavoiteltu kehitys saavutetaan.

Eläkeneuvotteluryhmän keskustelut ovat alkuvuodesta olleet käynnissä ja ryhmältä odotetaan ratkaisua eläkekysymyksiin. Vanhuseläkeiän alaraja on yksi keskusteluissa esiin noussut asia.

KUKA?

Kari Puro

- 70-vuotias eläkeläinen Espoosta
- lääketieteen ja kirurgian tohtori
- työeläkeyhtiö Ilmarisen toimitusjohtaja 1991–2006
- toimi tuona aikana kolmikantaisen eläkeneuvotteluryhmän puheenjohtajana
- vuonna 2005 voimaan tulleen suuren eläkeuudistuksen ”isä”.

– Eläkeikäraja pitää olla sillä tavalla oikein kohdallaan, että sinne jaksaa sinnitellä täyden työuran tehtyään. Nyt tarvitaan malttia odottaa, mitä vuodesta 2010 käytössä ollut elinaikakerroin tuo tullessaan, Puro sanoo.

Tuulikki silmukoisi työuran ja eläkeiän – oikeudenmukaisuuden vuoksi

– Jos nykyiseen työeläkelakiin pitää välttämättä tehdä jotain muutoksia, kytkisin työuran pituuden ja eläkkeelle pääsyn iän toisiinsa – ihan oikeudenmukaisuussyistä, sanoo johtava eläkeasiantuntija **Tuulikki Lepomäki-Lahtinen** Eläke-Fenniasta.

Tuulikki Lepomäki-Lahtinen sanoo, että eläkeiän nostoon ei vielä pitäisi turvautua, koska nykyinen joustava malli toimii kuten ajateltiin. Hän tietää mistä puhuu, koska on työskennellyt eläkeasiantuntijana melkein neljäkymmentä vuotta. Eri eläkevakuutusyhtiöissä Lepomäki-Lahtiselle on karttunut tietoa ja käytännön kokemusta, mikä on suureksi hyödyksi eläkeasiantuntijan työssä.

– Siitä huolimatta, että vuonna 2005 voimaan tullut eläkeuudistus selvensi laskentaa, yhä edelleen ihmisiä jää eläkkeelle niin, että eläkeneuvojan pitäisi oikeastaan tuntea koko viisikymmentävuotinen TEL-historia.

– Itse pidän tärkeänä, että vuoden 2004 loppuun mennessä karttuneet TEL- ja YEL-kertymät vihdoin summattaisiin tietojärjestelmään.

Sekasortoa puheen pärinästä

Tuulikki Lepomäki-Lahtista hieman kismittää, että vajaan kymmenen vuoden voimassa ollut eläkeuudistus taas aiotaan sorvata. Jatkuva julkisuus eläkeikärajan nostamisesta, firmojen pomojen suurista eläkkeistä ja eläkefirmojen huonoista sijoituksista nakertavat eläkejärjestelmän uskottavuutta ja hankaloittavat eläkeneuvojien arkityötä.

– Nykyinen eläkejärjestelmä on selkeä. Jos siihen jotain remonttia pitäisi tehdä, mielestäni olisi oikeudenmukaista kytkeä työuran pituus ja eläkkeelle pääsemisen vuosi. Palkansaaajat tai yrittäjät, jotka ovat aloittaneet työuransa varhain ilman pitkiä opintovuosia, voisivat saada oikeuden päästä eläkkeelle vaikkapa 63-vuoti-

aina, jolloin työuraa olisi tarpeeksi.

– Tutkimukset kertovat, että lyhyellä koulutuksella varhain palkkatyöhön siirtyneet näyttävät sosioekonomisen asemansa vuoksi menehtyvän aiemmin kuin koulutetut, pitkän opintouran ja lyhyen työuran toteuttaneet. Elinaikaeroin on kuitenkin kaikille sama, hän sanoo.

Lepomäki-Lahtinen säilyttäisi myös tulevaisuudessa ainakin jonkinlaisen mahdollisuuden osa-aikaeläkkeeseen.

– Sanon suoraan, että minulla on oma lehmä ojassa, koska suunnittelen osa-aikaeläkkeelle jäämistä. Tutkimusten mukaan osa-aikaeläke kuitenkin jatkaa työuria jonkin verran, eikä tästä mahdollisuudesta kannataisi luopua, Tuulikki Lepomäki-Lahtinen sanoo.

– Valinnanmahdollisuudet ovat periaatteessa laajat. Ainoa sääntö on, ettei osa-aikaeläkkeellä yhdenjaksoinen poissaolo saa ylittää kuutta viikkoa.

Tuulikki on kaavailut itselleen mallia, että olisi vuosiloman lisäksi kesällä jonkin tovin osa-aikaeläkkeellä ja Eläke-Fennian käytettävissä taas syksyllä ja vuodenvaihteessa, jolloin hänen osastaan eniten kaivataan.

Tilkkutäkki piristää

Siitä huolimatta, että työeläkeviidakko on eittämättä hankala, se on Tuulikki Lepomäki-Lahtiselle myös työn suola ja sokeri pitkällä uralla.

– Enpä muista sellaista vuodenvaihdetta, ettei lainsäädäntöön olisi tullut jokin muutos.

Eläkkeelle hakeutuvia palkansaaajia ja yrittäjiä usein yllättää todellisen eläkkeen pienuus eli se,

ettei eläke olekaan nykypalkasta 60 prosenttia, vaan vähemmän, koska eläkkeeseen vaikuttavat koko työuran aiemmat ansiot.

Matkailuvaunulla retkeilemään

Tuulikki Lepomäki-Lahtiselle on käynyt kuten monille hänen asiakkailleen. Työssä jaksaminen ja uran jatkaminen vaikka 63 vuoden ylikin olisi mahdollista, mutta puoliso on eläkkeellä ja tekisi mieli viettää hänen kanssaan yhteistä laatu-aikaa.

– Me olemme karavaanareita ja teatteri- ja näyttelyharrastajia. Olisi ihanaa, jos voisi viettää kesällä pidemmän aikaa kiertolaisena, Tuulikki Lepomäki-Lahtinen haaveilee.

Teksti: Leena Seretin

Kuva: Tuulikki Holopainen

KUKA?

Tuulikki Lepomäki-Lahtinen

- melkein 60-vuotias
- johtava eläkeasiantuntija Eläke-Fenniassa
- sosionomi
- eläkevakuutusosalalla vuodesta 1974, ensin Eläke-Kansassa, piipahdus sosiaalitoimessa Lohjalla, takaisin Eläke-Kansaan vuonna 1978, sen jälkeen Eläke-Varmaan ja vuonna 1998 Eläke-Fenniaan
- avioliitossa, ei lapsia
- harrastuksena lukeminen, teatteri, retkeily matkailuautolla.

– Työura eläkeasioiden parissa on ollut jännittävää – uskokaa pois! Ei sellaista vuodenvaihdetta, ettei joitain muutoksia olisi tullut eläketilkkutäkkiin, Tuulikki Lepomäki-Lahtinen sanoo heleästi nauraen.

Kiina

Sosiaalivakuutuksesta pakollinen ulkomaalaisille

🚢 Kiinan sosiaalivakuutuksesta on tulossa pakollinen maassa työskenteleville ulkomaalaisille.

Uuden lainmuutoksen myötä Kiinan kansantasavallassa työskentelevien ulkomaalaisten tulee lokakuun puolesta välistä lähtien maksaa vakuutusmaksuja maan sosiaalivakuutuskassoihin. Asia koskee myös erityis- ja johtotehtävissä olevia lähetettyjä työntekijöitä.

Maksutaso on huomattavan korkea. Esimerkiksi Shanghaissa ulkomaisen työntekijän tuloista otetaan pois sosiaalivakuutusmaksuina jopa 48 prosenttia.

Sosiaalivakuutusmaksujen välttäminen edellyttää maiden välistä sopimusta. Jos työntekijän kotimaalla on sopimus Kiinan kanssa, hän maksaa maksunsa vain kotimaahansa. Toistaiseksi tällainen sopimus on vain Saksalla ja Etelä-Korealla. Suuri osa ulkomaisista työntekijöistä maksaa siis jatkossa sosiaalivakuutusmaksuja sekä kotimaahansa että Kiinaan.

Kiinan päätös on herättänyt ulkomaisten työntekijöiden ja länsimaisten sosiaalivakuutusammattilaisten keskuudessa voimakasta kritiikkiä. Kiinan vakuutussäädökset ovat herättäneet epäilyjä muun muassa maan sosiaaliturvan rahoittamisesta ulkomaisten yritysten ja työntekijöiden kustannuksella.

Kiina perustelee päätöstään ulkomaalaisten työntekijöiden suojaamisella.

(Eureport Social 12/2011)

EU

Kolmannes haluaisi jatkaa työssä yli eläkeiän

🚢 Tuoreen Eurobarometrin mukaan noin kolmannes eurooppalaisista haluaisi jatkaa työssä eläkkeeseen oikeuttavan ikärajan jälkeen.

Kaikkein positiivisimmin työuransa pidentämiseen yli eläkeiän suhtautuvat yrittäjät. Haastelluista eurooppalaisista yrittäjistä jopa 46 prosenttia haluaisi jatkaa työntekoa eläkeiän jälkeen.

Vähiten työuran pidentämistä haluavat ruu-

miillisen työn tekijät. Heistä 28 prosenttia haluaa pidentää työuraansa.

Eurooppalaiset uskovat jaksavansa nykyisessä työssään keskimäärin noin 61,7 ikävuoteen. Luku- jen valossa eurooppalaisten arviot voimien ehtymisestä ja työuran todellisesta päätöshetkestä ovat lähellä toisiaan: kun eurooppalaiset uskovat jaksavansa 61,7 vuoteen asti töissä, heidän todellinen lähtöikänsä työvoimasta on 61,5 vuotta.

Lähtöikä on kuitenkin useita vuosia virallista eläkeikää alhaisempi. Vanhoissa EU-maissa 65 vuoden eläkeikä on varsin yleinen. Useat uusista jäsenmaista ovat nostamassa eläkeikää samalle tasolle reilun kymmenen vuoden kuluessa.

Eurobarometrin kyselyyn osallistui noin 26 000 eurooppalaista. Suomalaisia kyselyyn osallistui noin 1 000 henkilöä. Haastattelut tehtiin viime syksynä.

(Eurobarometri nro 76.2., ETK)

Sukupuolineutraali hinnoittelu vakuutusosalalle

🚢 Euroopan komissio antoi viime vuoden lopussa suuntaviivat sukupuolineutraaliksi hinnoitteluksi vakuutusosalalle.

Suuntaviivojen taustalla on Euroopan unio-

nin tuomioistuimen viime vuonna antama päätös, jonka mukaan miehiltä ja naisilta perittävien vakuutusmaksujen eroissa on kyse sukupuoleen perustuvasta syrjinnästä.

Tuomioistuimen päätöksen mukaan vakuutusyhtiöiden on kohdeltava mies- ja naisasiakkaita maksujen ja etuuksien osalta samanarvoisesti 21.12.2012 lähtien.

Sukupuoli on määräävä riskitekijä ainakin moottoriajoneuvovakuutuksissa, eläke- ja henkivakuutuksissa ja sairaskorvaavissa.

Komission mukaan siirtyminen sukupuolineutraaliin hinnoitteluun vaikuttaa todennäköisesti näiden vakuutustyyppien kaikkiin maksuihin ja etuuksiin. Tuotteesta riippuen maksut voivat tiettyjen kuluttajaryhmien osalta nousta tai laskea.

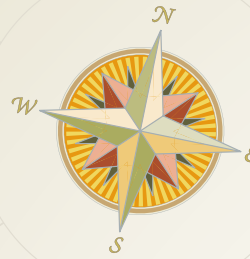
Alankomaat

Eläkkeellesiirtymisikä tukevassa nousussa

🚢 Alankomaiden työntekijöiden keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä nousi viime vuonna yli 63 vuoden, kertoo maan tilastokeskus CBS.

Alankomaiden eläkkeellesiirtymisikä on noussut nopeasti. Vielä vuosien 2000 ja 2006 välisenä

Pallo hallussa kokoaa eri lähteistä ulkomaiden eläkeuutisia. Lisää luettavaa muiden maiden eläketurvasta löydät Etk.fi-verkkopalvelusta.

Peter Lindström
Tiedottaja
Eläketurvakeskus

Pallo Hallussa

aikana keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä oli 61 vuotta.

CBS arvioi, että muutos johtuu vuonna 2006 tehdystä lakimuutoksesta, joka vähensi varhaiseläkkeelle siirtymistä.

Maan virallinen eläkeikä on tällä hetkellä 65 vuotta. Alankomaiden työntekijät ja työnantajat ovat sopineet, että ikäraja nostetaan 66 ikävuoteen vuonna 2020.

(IPE 17.1.2012)

Latvia

Väestö kutistui kolmestoista prosenttia

Latvian väkiluku on kutistunut kymmenessä vuodessa kolmestoista prosenttia.

Maan tilastoviranomaisten viime vuonna tekemän väestölaskennan mukaan Latvian väkiluku on vajaan 2,07 miljoonaa. Vuonna 2001 asukkaita oli 300 000 enemmän.

Latvialaisia voi olla laskettua vähemmänkin. Viranomaisten mukaan on mahdollista, että jopa kymmenesosa väestöstä ei asu lainkaan Latviassa, vaikka on julkisissa rekistereissä.

Latvian väestön isoin ongelma ei kuitenkaan ole sen väheneminen, vaan ikääntyminen: eläkeläisten määrä on noussut jyrkästi ja lasten ja nuorten määrä pudonnut dramaattisesti. Vuosina 2001–2011 työikäisten eli 15–65-vuotiaiden henkilöiden osuus väheni 12,3 prosenttia.

Maan väkiluku laskee voimakkaan maastamuuton ja alhaisen syntyvyyden vuoksi.

Latvia on kärsinyt viime vuosina huomattavista talousvaikeuksista.

(Baltic News Network 18.1.2012; HS.fi 18.1.2012)

Ruotsi

Elintaso säilyy eläkevuosinakin

Ruotsin sosiaaliministeriön teettämän selvityksen mukaan yli 65-vuotiaiden ruotsalaisten elintaso pysyy hyvänä eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Eläkeläisten elintasokartoituksessa havaittiin, että 66-vuotiaiden vuosiansiot olivat 96 prosenttia siitä ansiosta, jota he saivat ollessaan 61–63-vuotiaina työelämässä.

Ne 66-vuotiaat, jotka tekivät työtä eläkkeen rinnalla, saavuttivat 106 prosentin vuosiansiot eläkkeelle siirtymistä edeltäneisiin viimeisiin työvuosiin nähden.

Entistä useampi ruotsalainen työskentelee eläkkeen rinnalla. Vuonna 1997 vain 19 prosenttia 66-vuotiaista sai palkkatuloja. Vuonna 2009 luku oli jo 36 prosenttia.

Yli 65-vuotiaiden palkkatulojen lähde muuttuu aikaisempiin työvuosiin nähden. Sosiaaliministeriön kartoituksessa havaittiin, että palkkatulojen maksajissa erilaisten yhteisöjen ja yhdistysten osuus on yrityksiä merkittävämpi. Eläkeläiset siis joko hakeutuvat tai pääsevät helpommin voittoa tavoittelemattomien kuin liikevoittoa tavoittelevien työnantajien palvelukseen.

Väestöstä lasketut keskiarvot eivät kuitenkaan kerro koko totuutta. Ministeriön selvitys kertoo, että eläkkeensaajien tuloerot ovat kasvaneet 2000-luvulla. Samoin köyhien eläkeläisten osuus on noussut 18 prosentista 22 prosenttiin vuosina 2002–2011. Köyhien naispuolisten eläkkeensaajien on noussut 24 prosentista 35 prosenttiin.

Ruotsin sosiaaliministeriö pitää köyhyyden rajana tulotasoa, joka jää alle 60 prosenttiin koko väestön mediaanitulosta.

(R&D 35/2011)

Iso-Britannia

Eläkeläisten työnteko yleistyy nopeasti

Entistä useampi eläkkeensaaja joutuu tekemään työtä eläkevuosinaan, arvioi brittiläinen tutkimuslaitos Future Foundation.

Tutkijoiden mukaan eläkkeensaajien työskentelyn lisääntyminen johtuu elinkustannusten nou-

susta. Monella eläkeläisellä ei enää ole varaa siihen elintasoon, jota he yrittävät eläkkeellään ylläpitää.

Britannian eläkeläisistä yli puolet ilmoittaa olevansa valmis tekemään osa-aikatyötä. Tulevistä eläkkeensaajista jopa kolme neljästä voisi tehdä työtä eläkkeelle siirtymisen jälkeen.

Brittiläisten eläkkeensaajien taloutta nakertaa varsinkin elintarvikkeiden ja polttoaineiden hinnankorotukset sekä ennätysalhainen korkotaso. Matala korko tarjoaa hyvin heikkoa tuottoa eläkeläisten vähäriskisille säästöille. Inflaation vaikutuksesta reaalin korkotuotto on jopa negatiivinen.

(The Telegraph 8.1.2012)

Yhdysvallat

Julkisen sektorin rahastoissa kahdeksan prosentin pudotus

Yhdysvaltain julkisen sektorin eläkerahastojen arvo tippui viime vuoden jälkipuoliskolla 8,5 prosenttia.

Maan tilastoviranomaisten mukaan rahastojen kutistuminen johtui lähinnä pörssiosakkeiden määrän vähentämisestä ja niiden hintojen alenemisesta.

Eläkerahastot vähensivät ulkomaisten osakkeiden omistustaan 14,9 prosenttia alkuvuoteen verrattuna. Edellisen kerran rahastot vähensivät niiden osuutta allokaatiossaan yhtä merkittävästi vuoden 2008 lopussa.

Yhdysvaltain julkisen sektorin eläkejärjestelmän rahoitus riippuu työntekijöiden ja työnantajien vakuutusmaksuista, mutta järjestelmän tuotoista valtaosa tulee arvopaperisijoituksista.

(MSNBC.com 28.12.2011)

Työterveyslaitoksen ex-pääjohtaja,
professori Jorma Rantanen:

Työuria pidennettävä työoloja parantamalla

Globalisaatio on siirtänyt paljon työperäisiä sairauksia ja työtapaturmia kehittyneistä teollisuusmaista köyhiin kehitysmaihin, joissa tehdään nykyisin suurin osa vaarallisista töistä – laivan purkua Kapkaupungissa sijaitsevalla telakalla.

Teksti ja kuvat: Kari Rissa

Koska syyt ennenaikaiseen eläköitymiseen ovat moninaiset, tarvitaan myös monipuolisia ja vaikuttavia ratkaisuja. Irralliset temput eivät tehoa, korostaa professori **Jorma Rantanen**, joka toimi pitkään Työterveyslaitoksen pääjohtajana.

Eläkeiän lakisääteinen nosto ei ole oikea ratkaisu keskimääräisen eläkkeelle siirtymisiän nostamiseen.

– Nyt pitäisi panostaa ennen muuta työkyvyttömyyseläkkeiden vähentämiseen ja työolojen kehittämiseen. Terveys ja työkyky ovat tärkeitä työssä jaksamisen edellytyksiä. Työpaikoille olisi luotava sellaiset olosuhteet, että työntekijät haluaisivat ja kykenisivät työskentelemään nykyistä selvästi pidempään, professori Rantanen vaatii.

Keinot työurien pidentämiseen tiedetään Rantasen mielestä jo varsin hyvin. Testattuja malleja ja hyviä käytäntöjä löytyy yllin kyllin.

– Tarvitaan tahtoa ottaa hyvät ja toimivat työkykyä ylläpitävät mallit kaikilla työpaikoilla käytäntöön. Yritysten johtajat ovat tässä keskeisiä vaikuttajia. Meillä on paljon tutkittua näyttöä siitä, että panostukset työhyvinvointiin ja työterveyshuoltoon ovat myös tuottavuutta ja palvelujen laatua parantavia.

Työntekijöistä ja heidän työkyvystään huolehtiminen on Rantasen mukaan aivan tärkeä osa yritysten yhteiskuntavastuullista toimintaa.

Tällä hetkellä parhaat yritykset ovat jo ottaneet käyttöön monia tehokkaita työhyvinvoinnin ja ikäjohtamisen toimintamalleja. Mutta suurimassa osassa tilanne ei vielä ole näin hyvä.

– Kannustamalla ja yhdessä kehittämällä päästään myös yleensä selvästi parempiin ratkaisuihin kuin keppiä heiluttamalla, Rantanen lisää.

Tyky-toiminta kaupallistunut

Tällä hetkellä Jyväskylän yliopiston hallituksen puheenjohtajana toimiva professori Rantanen uskoo, että terveyden ja työkyvyn eteen on vielä paljon tehtävissä.

KUKA?

Jorma Rantanen

- professori, lääketieteen tohtori
- Jyväskylän yliopiston hallituksen puheenjohtaja vuodesta 2009
- Työterveyslaitoksen pääjohtaja 1974–2003
- kansainvälisen työterveysjärjestö ICOH:n puheenjohtaja 2003–2009
- käytetty kansainvälinen esitelmöitsijä ja selvitysten tekijä.

Professori Jorma Rantasen mielestä työuria tulisi pidentää ennen muuta työolosuhteita ja työterveyshuoltoa parantamalla.

Tapaturmia ja työperäisiä sairauksia sattuu eniten niissä kehitysmaissa, jotka ovat jo päässeet teollistumisen alkuun. Työolot ovat etenkin Aasiassa ja Afrikassa edelleen erittäin vaarallisia ja työturvallisuudessa on paljon puutteita.

– Mutta on valitettavaa, että työkykyä ylläpitävä toiminta on Suomessa lähtenyt kaupallistumaan ja irronnut työterveyshuollon pätevistä käsistä. Tyky-toiminta on laimentunut ja sen vaikuttavuus on kadonnut, Rantanen toteaa.

Tarjolla on kyllä kaikenlaisia muotivirtauksia, joissa ollaan liikkeellä Rantasen mielestä varsin ohuen asiantuntemuksen varassa.

– Ei työkykyä ja työhyvinvointia voida parantaa millään erillisellä kaupallisella tempulla. Sihen tarvitaan osaavaa, pitkäjänteistä ja kokonaisvaltaista toimintaa, ei kvartaalioperaatioita.

Muotivirtausten sijaan Rantasen mielestä nyt kaivataan ennen muuta hyvää työterveyshuollon toimintaa, joka perustuu tutkittuun tietoon, jota Suomessa kyllä on.

– Työterveyshuolto tulisi Suomessa virittää entistä terävämmiin huolehtimaan työntekijöiden työkyvystä ja työhyvinvoinnista. Työterveyslaitoksen jo lähes parikymmentä vuotta sitten kehittämä laaja-alainen työkyky-malli tulisi alkuperäisessä muodossa nostaa uudestaan arvoonsa.

Rantanen itse on julkisvetoisen työterveyshuollon kannattaja.

– Nyt valtiovallan tulisi näyttää johtajuutta siinä, miten työntekijöiden työkyvystä pidetään huolta ja miten tätä kautta voidaan pidentää työuria. Pelkkä eläkepolitiikka ei riitä. Tarvitaan kaikkia yrityksiä ja koko kansakuntaa mukaan.

Ikääntymiseen ratkaisuja

Jorma Rantasen mukaan erityisen suuri haaste työurien pidentämiselle ei vain Suomessa, vaan koko Euroopassa, ovat ikääntyvät työntekijät.

– Ikääntyminen on tosiasia, joka meidän on otettava vakavasti. Haasteena on erityisesti se, miten ikääntyvät saataisiin pysymään töissä entistä pidempään.

Työurien pidentämisen lähtökohtana tietysti ovat Rantasen mukaan terveelliset ja turvalliset työolot, Kasainvälisen työjärjestön ILO:n merkinoima *Decent Work*-toimintamalli.

– Lisäksi tarvitaan hyvää työterveyshuoltoa läpi koko työuran, samoin ikäjohtamista. Työhön, työoloihin ja terveyteen sekä työkykyyn kohdistuvat toimenpiteet tulisi suunnitella siten, että erilaiset ryhmät ja heidän erilaiset tarpeensa huomioidaan. Työt tulisi sopeuttaa työntekijän kykyihin ja mahdollisuuksiin. Työnteon tulisi myös olla oikeudenmukaisesti johdettua, Rantanen muistuttaa.

Monia etenkin ikääntyviä työntekijöitä uhkaavia työperäisiä sairauksia voidaan ehkäistä ennakolta.

Hyvä uutinen on, että useimpia työkyvyttömyyseläkkeelle ennen aikaisesti ajavia sairauksia voidaan torjua ja hoitaa, keinot kyllä tiedetään. Ne pitäisi vain ottaa tehokkaasti käyttöön kaikilla työpaikoilla. Tässä työterveyshuolto on avainasemassa.

Teksti ja kuvat: Kari Rissa

ISSA:n pääsihteeri Hans-Horst Konkolewsky:

Nyt tarvitaan sosiaalista vastuuta

Työsuojelun ja työterveyshuollon painoarvoa on nostettava koko yhteiskunnan tasolla, vaatii Kansainvälisen sosiaaliturvajärjestö ISSA:n pääsihteeri **Hans-Horst Konkolewsky**. Nyt maailma tarvitsee hyvää kokonaisvaltaista turvallisuuskulttuuria. Huonojen työolojen vuoksi kuolee moninkertaisesti enemmän ihmisiä kuin sodissa.

 – Kaipaamme uudenlaista ennalta ehkäisevää toimintaa, jossa tapaturma- ja ammattitautiriskien torjunnan lisäksi myös edistetään hyvää terveyttä, Konkolewsky korostaa.

Suurin haaste Konkolewskyn mielestä on henkisen työkuormituksen aiheuttamien sairauksien suuri kasvava määrä.

– Huolestuttavaa on, että mielenterveysongelmista, etenkin rikkaissa teollisuusmaissa, kärsivät yhä enemmän myös nuoret työntekijät. Heillä uhkana on pitkäaikainen työttömyys ja jopa yhteiskunnallinen syrjäytyminen.

Pääsihteeri Konkolewsky nostaa keskeisinä tulevaisuuden työelämän uusina riskitekijöitä työntekijöiden mielenterveysongelmien lisäksi myös uusien teknologioiden mahdolliset terveysuhkat, talouden taantuman aiheuttaman epävarmuuden sekä ikääntyvien työntekijöiden lyhyeksi jäävät työurat.

Painoarvo kasvaa

Konkolewsky uskoo, että yritystasolla työsuojelu- ja työterveystoiminta saa tulevaisuudessa yhä suuremman painoarvon. Siitä tulee parhaimmillaan osa strategista johtamista.

– Tutkimukset osoittavat kiistatta, että yritystasolla hyvin toteutettu työterveyshuolto ei paranna vain työntekijöiden terveyttä ja hyvinvointia, vaan on myös liiketaloudellisesti kannattavaa.

ISSA:n tuoreen selvityksen mukaan ennalta ehkäisevät panostukset tulevat takaisin keskimäärin jopa 2,2-kertaisesti.

– Monet yritykset ovat jo oivaltaneet, että työsuojelu ja työterveyshuolto ovat yrityksille pikemmin välttämätön investointi tulevaisuuteen kuin kulu.

Taloudellisen taantuman aikana yritysten kannattaisi Konkolewskyn mielestä panostaa henkilökunnan monipuoliseen koulutukseen ja hyvinvointiin sekä työolojen parantamiseen.

Konkolewskyn mukaan hyvä työkyky ja pidemmät työurat ovat monella tavalla sekä yhteiskunnan että yritysten, mutta myös työntekijöiden itsensä etu.

– Asenteet ovat selvästi muuttumassa. Olen optimisti, että poliittista tahtoa ja viisaita työelämän kehittämistapoja löytyy, jotta työntekijät jaksavat työskennellä nykyistä pidempään.

Työurat haasteena

Mahdollisuuksia terveyden edistämiseen ja työurien pidentämiseen on runsaasti.

– Uusi kokonaisvaltainen turvallisuuskulttuuri on tässä ajava voima. Tavoitteena on työkyvyn menettämisen riskin pienentäminen, mutta myös jäljellä olevan työkyvyn ylläpito ja jopa sen nostaminen, Konkolewsky ehdottaa.

Sosiaalivakuutusjärjestelmien pitäisi olla myös aktiivisesti ja ennakoivasti mukana terveyttä ja työhyvinvointia edistämässä.

Eläke- ja tapaturmavakuutusyhtiöillä on hyvää tietoa siitä, mitkä ovat syyt työperäiseen sairauteen tai työtapaturmaan. Tämän tiedon pohjalta pitäisi lähteä suunnattuun riskien ennalta ehkäisyyn. Vakuutusyhtiöt voisivat myös taloudellisesti kannustaa yrityksiä parantamaan työoloja.

– Vakuutusyhtiöt voisivat olla myös mukana esimerkiksi järjestämässä erilaisia terveyttä edistäviä kampanjoita. Ne voisivat liittyä vaikkapa painon hallintaan tai terveisiin elämäntapoihin.

Tärkeää on myös sairastuneiden nopea kuntoutus ja työhön paluu. Tässä tarvitaan sekä sosiaalivakuutusjärjestelmän ja työpaikkojen tukea.

– Mitä nopeammin sairauslomalta palataan työkykyisena takaisin työelämään, sen parempi.

KUKA?

Hans-Horst Konkolewsky

- kansainvälisen sosiaaliturvajärjestö ISSA:n pääsihteeri vuodesta 2005
- EU:n työterveys- ja turvallisuusviraston johtaja 1995–2005
- Tanskan työministeriön ja työsuojeluhallinnon johtotehtävissä 1980–1995
- Tanskan kansalainen
- loppututkinto Ålborgin yliopistosta.

Kansainvälisen sosiaaliturvajärjestö ISSA:n pääsihteeri Hans-Horst Konkolewsky korostaa kokonaisvaltaisen ennalta ehkäisevän sosiaaliturvan ja työsuojelun merkitystä.

Euroopan alueella eri maiden työturvallisuudessa ja työterveydessä on suuria eroja. Esimerkiksi Turkissa sattuu vakavia työtapaturmia noin kuusi kertaa enemmän kuin Suomessa työntekijämäärään suhteutettuna.

Työperäisten sairauksien määrä kasvussa

 Työperäisten sairauksien määrä on koko ajan tasaisesti noussut maailmalla. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n tuoreimman arvion mukaan maailmassa kuolee työperäisiin sairauksiin ja tapaturmiin noin 2,3 miljoonaa työntekijää vuodessa.

– Tämä merkitsee, että tällä hetkellä maailmalla kuolee keskimäärin jopa noin 6 300 työntekijää päivässä, pääsihteeri Hans-Horst Konkolewsky laskee.

Lähes puolet kuolee erilaisissa räjähdyksissä sekä myrkyllisten aineiden aiheuttamissa onnettomuuksissa erityisesti niissä kehitysmaissa, jotka ovat teollistumisen alkutaipaleella.

– Kehittyneissä teollisuusmaissa puolestaan jopa jo noin 50–60 prosenttia sairauspoissaolopäivistä johtuu psykososiaalista syistä, etenkin stressistä.

Eniten työperäisiä sairauksia ilmenee tällä hetkellä Kaakkois-Aasian ja Afrikan maissa.

Työeläkeindeksien arviointi käynnistyy

 Työeläkkeitä tarkistetaan vuosittain työeläkeindeksillä. Nykyjärjestelmässä työeläkeindeksiin vaikuttavat sekä palkkatason että hintatason muutos. Sosiaali- ja terveysministeriö on asettanut työryhmän arvioimaan työeläkeindeksijärjestelmän mahdollisia muutostarpeita.

Työssä sovitaan yhteen työeläkkeiden osavoimasta huolehtiminen, sukupolvien välinen

oikeudenmukaisuus, työeläkejärjestelmän rahoituksen kestävyys ja kohtuulliset työeläkemaksut. Lisäksi työryhmän tulee selvittää, minkälaisia indeksejä muiden maiden vastaavissa eläkejärjestelmissä käytetään. Ryhmän tulisi saada työnsä päätökseen tämän vuoden loppuun mennessä.

Työryhmän puheenjohtajana toimii Eläketurvakeskuksen toimitusjohtaja **Jukka Rantala**.

Työryhmässä on keskeisten työmarkkinakeskusjärjestöjen ja ministeriöiden edustus. Eläkeläisiä ryhmässä edustavat Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU ja Valtakunnalliset eläkeläisjärjestöt VENK. Nuorten sukupolvien näkökulmaa työhön tuo Alianssi.

Työttömällä oikeus vanhuuseläkkeeseen 62-vuotiaana

 Helmikuun alusta pitkäaikaistyön voi saada vanhuuseläkkeen 62-vuotiaana ilman varhennusvähennystä. Vanhuuseläke voi koostua työeläkkeestä, kansaneläkkeestä ja takuueläkkeestä.

Oikeus vanhuuseläkkeeseen koskee työtöntä, joka täyttää kaikki seuraavat ehdot: on syntynyt vuonna 1950 tai sen jälkeen, täyttänyt 62 vuotta ja saanut ansiopäivärahaa tai peruspäivärahaa lisä-

päiviltä eläkkeen alkamista edeltävän kuukauden aikana vähintään yhdeltä päivältä.

Työttömyyspäivärahaa maksetaan lisäpäiviltä, kun työtön on täyttänyt 59 vuotta ennen 500 päivän enimmäisajan täyttymistä ja hänellä on enimmäisajan täytyessä työeläkkeeseen oikeuttavia ansioita vähintään viideltä vuodelta 20:n viime vuoden aikana.

Työtön voi itse valita, hakeeko hän vanhuuseläketä 62-vuotiaana tai myöhemmin. Jos hän ei halua hakea sitä, hänelle voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa sen kalenterikuukauden loppuun, jona hän täyttää 65 vuotta.

Arviolta tämä oikeus koskee kolmea tuhatta pitkäaikaistyötöntä vuoden 2012 aikana.

EU:n teemavuosi 2012: Aina on oikea ikä

 Vuosi 2012 on Euroopassa aktiivisen ikääntymisen ja sukupolvien välisen solidaarisuuden teemavuosi. Ennusteiden mukaan noin joka kolmas eurooppalainen on vuonna 2060 yli 65-vuotias.

Teemavuosi haluaa herättää päättäjät ja kansalaiset toimimaan ja huomaamaan, että mielekäs työteko, mahdollisuus oppia ja terve ikääntyminen onnistuvat missä iässä tahansa.

Teemavuoden taustalla on ajatus, että myös kaikenikäisillä – myös ikääntyvillä ihmisillä – on oikeus osallistua täysillä yhteiskunnan ja yhteisön toimintaan, jatkaa työuraansa ja saada tukea itsenäiseen elämään.

Teemavuodelle on asetettu monia tehtäviä, yhtenä niistä työurien tukeminen ja pidentäminen niiden alku-, keski- ja loppupäästä.

Sosiaali- ja terveysministeriö sekä Työterveyslaitos haastavat kansalaiset, kunnat, järjestöt, yritykset, työmarkkinajärjestöt ja muut kiinnostuneet mukaan. Teemavuoteen voi osallistua tiedottamisella tai järjestämällä tapahtumia, tempauksia tai muuta ohjelmaa – mielikuvitus antaa rajat.

NIMITYKSET

Eläketurvakeskus

Valtiotieteiden tohtori **Noora Järnefelt** on nimitetty 1.1. alkaen erikoistutkijaksi tutkimusosastolle.

Filosofian tohtori, valtiotieteiden maisteri **Mikko Laaksonen** on nimitetty 9.1. alkaen erikoistutkijaksi tutkimusosastolle.

Valtiotieteiden maisteri **Tero Uusimäki** on nimitetty 1.1. alkaen vakuuttamisasiantuntijaksi lakiosastolle.

Kasvatustieteiden maisteri **Marita Wass** on nimitetty 1.12.2011 alkaen kehityspäälliköksi Kehittämisen tuki -yksikköön.

Ilmarinen

Tradenomi YAMK **Nina Bruun** on nimitetty eläkeosaston osastopäälliköksi 1.1. alkaen.

Tekniikan lisensiaatti **Marjo Itäaho** on nimitetty työhyvinvointipäälliköksi 31.10.2011 alkaen.

MBA **Jussi Halonen** on nimitetty asiakaspäälliköksi suurasiakkaat ja meklariyhteydet -yksikköön 24.11.2011 alkaen.

Valtiotieteiden maisteri **Eeva Hukka** on nimitetty asiakaspäälliköksi suurasiakkaat ja meklariyhteydet -yksikköön 1.10.2011 alkaen.

Keva

Kauppatieteiden maisteri **Päivi Alanko** on vuoden alusta lukien nimitetty riskienhallintajohtajaksi vastuualueinaan sisäinen tarkastus, riskienhallinta ja strateginen tuki.

Filosofian kandidaatti, SHV **Eero Heinilä** on nimitetty rahoitussuunnittelun päämatemaatikoksi 9.1. alkaen.

Filosofian maisteri **Allan Paldanius** on vo-

den alusta lukien nimitetty johtajaksi rahoitussuunnitteluun vastuualueinaan on rahoitussuunnittelu, aktuaari- ja tilastopalvelut.

Valtion Eläkerahasto

Tradenomi **Jaana Lehtinen** on nimitetty 1.2. alkaen Valtion Eläkerahaston (VER) Middle Office -asiantuntijaksi.

Varma

Kauppatieteen maisteri **Pekka Pajamo** on nimitetty Varman talousjohtajaksi 1.7. alkaen. Pajamo raportoi toimitusjohtaja Matti Vuorialle ja kuuluu Varman johtoryhmään.

Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarit

- 15.3. Työeläkeyhtiöiden omistus**
Ilari Kallio, Helsingin yliopisto
- 22.3. Luottamus eläketurvaan**
Mervi Takala ja Nina Kahma, ETK
- 12.4. Työnantajakannustimet työkyvyttömyyseläkkeissä**
Tomi Kyyrä ja Juha Tuomala, VATT
- 26.4. Työajan odotteet ja niiden erot**
Markku Nurminen, Markstat ja Noora Järnefelt, ETK
- 3.5. Työnantajien ja työntekijöiden näkemykset
työssä jatkamisesta ja joustavasta vanhuuseläkeiästä**
Eila Tuominen, Kristiina Tuominen, Nina Kahma, ETK
- 10.5. Raha ratkaisee? Köyhyyden heijastuminen
hyvinvointiin ikääntyvillä ihmisillä**
Antti Karisto, Helsingin yliopisto
- 24.5. Eurooppalainen eläkepolitiikka**
Sini Laitinen-Kuikka, ETK

Kevätkauden ensimmäisessä seminaarissa (9.2.) Mikko Kautto luennoi eläkkeensaajien eläke- ja toimeentuloerojen kehityksestä.

Eläketurvakeskuksen tutkimusseminaarissa esitellään uusinta työuriin ja eläketurvaan liittyvää tutkimusta. Kevään ohjelmassa esitellään mm. laajojen kyselytutkimusten tuloksia ja rekisteritietoihin perustuvia tarkasteluja.

Seminaarit pidetään torstaisin Eläketurvakeskuksessa klo 13 alkaen. Seminaarien pituus vaihtelee tunnista kahteen tuntiin. Tilaisuuksiin toivotaan ilmoittautumista viikkoa ennen seminaaria osoitteeseen tutkimus@etk.fi tai puhelimitse 029 411 2146.

Rohkeasti tulevaisuuteen

Osmo Kontula (toim.):
Suomalaisen hyvinvoinnin ja onnellisuuden tulevaisuus
Väestöliitto 2011, 287 sivua
ISBN 978-952-226-083-3

Vanhuuden tragedia ei ole siinä, että on vanha, vaan siinä että on oikeasti nuori, kirjoitti Oscar Wilde aikoinaan. Wilden kynävuosina vastasyntyneellä vauvalla oli edessään keskimäärin 42 elinvuotta. Tänä päivänä nelikymppinen on vasta elämänsä puolivälissä.

Eliniän pidentyminen ei ole mikään yllätysilmiö. Se on ollut tutkijoiden tiedossa jo pitkään. Myöskään väestön tulevaisuus ei lymyile pimennossa. Suomalaiset tutkijat osavat kohtalaisen hyvin kertoa, minkälaista elämä Suomessa eletään vuosikymmenien kuluttua. Hyvän arvion maamme tulevaisuudesta löytää esimerkiksi Väestöliiton 70-vuotisjuhlan kunniaksi toimitetusta kirjasta.

Suomalaisen hyvinvoinnin tulevaisuudesta kirjoitettu teos sisältää maamme eturivin tutkijoiden artikkeleita monelta eri alueelta. Kirjan artikkeleissa käsitellään muun muassa taloutta, köyhyyttä, väestö- ja maahanmuuttopolitiikkaa, perhe- ja työelämää, onnellisuutta sekä arvoja ja asenteita.

Millaiseksi Suomi ja suomalaiset muuttuvat parin seu-

raavan vuosikymmenen aikana riippuu hyvin monesta seikasta. Väestöliiton juhlateos ei tarjoa lukijalleen yksinkertaisia vastauksia eikä helppoja ratkaisuja. Ehkä juuri siksi se vähentää lukijan huolta tulevaisuudesta erityisen tehokkaasti.

Eri yhteiskuntapoliittisia muuttujia tärkeämmäksi taitaakin nousta lukijan oma luottamus tulevaisuuteen. Kuin varkein on yhteiskuntatieteellisten artikkeleiden sekaan ututettu arkipiispa **Kari Mäkisen** pohdinta, minkä varassa yhteiskunta pysyy kasassa: yhteiskunnallisista muutoksista huolimatta tulevaisuudesta selviytymisen ratkaisee se, miten ihmisten perusturvallisuus ja perusluottamus elämään rakentuu.

Kari Mäkiä mukaillen voisi sanoa, että vanhentuvan Suomen tulevaisuus muuttuu tragediaksi vain jos yhteiskunnan jäsenet menettävät luottamuksen toisiinsa.

Peter Lindström

Työn ja elämän spiraaleissa

Jari Hakanen:
Työn imu
Työterveyslaitos, Tampere
2011, 149 sivua
ISBN 978-952-261-099-7

Työn imusta on tutkimusnäyttöä pilvin pimein. Sosiaalipsykologian dosentti **Jari Hakanen** on tuonut työn imun käsitteen Suomeen ja tekee parhaansa sekä tutkimustiedon lisäämiseksi että hyvän sanoman levittämiseksi.

Työn imu -kirja toimii oivana esimerkkinä myönteisestä työelämäpuheesta. Kirja tarjoaa tutkimustietoa jäsennellysti, mutta samalla se toimii myös nautittavana luku-kokemuksena. Sitä voi lukea pala palalta tai sen voi ahmia kertaheitolla. Lisäksi kirjaa voi käyttää työvihkona, muistilistana tai testipaketina.

Kirja onnistuu siinä, missä monet eivät: kun kohderyhmäksi havitellaan kaikkia mahdollisia tahoja, ei yleensä tavoiteta ketään. Hakanen kertoo kirjoittaneensa kirjan siten, että sen voi lukea kuka tahansa työntekijä, johtaja, henkilöstön kehittäjä, työterveyshuollon ammattilainen tai muu työelämän vaikuttaja. Tämä tuntuu pitävän paikkansa. Kirjaan

voi tarttua lähes kuka vaan, ja sen kanssa viihtyy.

Teksti etenee työhyvinvoinnin määrittelemisestä ja laajasta kuvaamisesta kohti käytäntöä. Kirja tarjoaa keinoja, joita työpaikalla voi käyttää työn imun lisäämiseksi. Lopulta kirja toimii ohjenuorana työntekijälle, joka haluaa lisätä omaa työn imuaan. Työssä koettu innostus nimittäin hyödyttää sekä yksilöä, työtä että perhe-elämää – työn ja elämän spiraaleissa.

Mukavaa lukukokemusta ja käytettävyyttä palvelee kirjan raikas ulkoasu. Pienen kokoisena se tarttuu helposti käteen. Erilaiset väri- ja taustaelementit auttavat jäsentämään tekstiä. Nostot tekstin keskellä tuovat keveyttä ja eloa.

Parasta kuitenkin on Hakasen elävä ja jänävä kielenkäyttö. Kuutamoyönä kirjansa päivännyt kirjailija saa auringon paistamaan läpi koko tekstin.

Kati Kalliomäki

Yhdyskunta

Miksi kannattaa tulla isona?

www.tahtikuviot.fi

Main architect of 2005 pension reform looks forward and back

The decision to introduce flexible retirement has proved a success, according to Dr. **Kari Puro**, the brain behind the 2005 reform. The principle is clear: the statutory earnings-related pension has been designed to give the individual room to accommodate personal circumstances.

Dr. Puro defends the flexible old-age retirement age as his own child. As the chairman of the pension negotiations group at the time, he put everything at stake to ensure that the reform had tripartite backing.

Flexibility in retirement means that an employee may retire on an old-age pension at the age of 63, but may also continue to work until 68 if he so desires. The flexibility option works if and when there is work and a capacity to work. Even 68 is not a ceiling as such, as those who still wish to work may continue beyond that age or work while drawing a pension.

Finland is one of several countries to have incorporated flexible elements in its pension legislation.

As a result of the reform, the effective retirement age has increased by almost a year and a half over the last six years. Dr. Puro points to this fact as the single-best indication that flexible retirement really works. The option to retire flexibly should be viewed in tandem with the life expectancy coefficient, as it promotes longer careers.

In response to criticism of the life expectancy coefficient, Dr. Puro stresses that pensions will be sufficient if careers are extended as planned. However, if the life expectancy continues to rise without people extending their careers, the pension level will not be satisfactory. If the current level is to remain, half of the extended life expectancy should be spent working.

Dr. Puro also emphasizes that retirement age limits must be placed at a level that is achievable. If set too high, it paralyzes rather than motivates; if set too low, people will enter retirement with plenty of working capacity left.

Economic trends tend to affect politics in the short term, but long-term policymaking evens out the hiccups. Considering the supply and demand of labour, 10,000 more people retire than enter the workforce every year. As a result, the likelihood of being able to remain at work and find work at the flexible retirement age is very high. Barring any dramatic changes to the economy, pension provision will be secured also in the future.

Brave new solvency capital

Parliament will soon be receiving a proposal for changing the solvency regulations of pension providers. The aim is to strengthen the risk-carrying capacity of the providers by combining two current buffer funds into solvency capital.

Earnings-related pension providers have two risk buffers. The solvency margin guards against investment risks and the equalization provision against insurance operation risks. The government is now proposing to join these two buffers into a solvency capital that counters both risks.

The proposal has been prepared by the Ministry of Social Affairs and Health together with the earnings-related pension providers, the Financial Supervisory Authority and labour market organizations.

In the turmoil of the 2008 financial crisis, a temporary Act was introduced that allowed the provision for pooled claims included in the technical provisions to be comparable to the solvency margin. This was done in order to avoid a situation where providers would have been forced to sell their investments at low rates in order to meet solvency requirements. As the temporary Act expires this year, the solvency margins of the pension providers are estimated to diminish by more than EUR 3 billion.

Heli Backman, Director of the pension insurance unit at the Ministry of Social Affairs and Health, explains that the reform creates an installment of virtually the same size in the solvency capital, making it a strong buffer. A larger buffer means improved risk-taking capacity and the possibility of striving for better profit, which again would control the need to raise earnings-related pension contributions.

The reform raises the solvency limit of the pension providers with approximately 0.3 percentage points. The average limit is currently 9.6 per cent of technical reserves; in the future it will be 9.9 per cent.

The new regulations are intended to be enforced from early 2013, but changes will not end there. The earnings-related pension scheme will be getting its own regulations, not just a copy of a model used in other insurance operations.

The pension system and EMU criteria

In his article, economist **Risto Vaittinen** writes that as a result of the 2008 financial crisis, the deficit created from the difference in income and expenditure in the public economy has increased significantly in the Euro area. Almost without exception, it is now at a higher level than what the countries agreed on in the 1997 Stability and Growth Pact.

In the Pact, Euro countries committed to a maximum deficit of three per cent in relation to GDP. The deficit criterion is one of several that every country implementing the Euro committed to meeting in Maastricht. Another is keeping the gross debt of the public economy at a 60 per cent level in relation to GDP.

The status of the public economy is monitored with the aid of national economic accounting produced by statistical authorities of the EU. General government in Finland is seen to include the State, municipalities and social security funds.

In Finland, the public economy has had a surplus during the entire lifespan of the Euro until the year 2008. The steep fall in production as a result of the financial crisis led to a substantial drop in tax revenues in 2009, which is why the public management of finances became deficit for the first time since 1997. However, the deficit still meets the EMU criteria due to the surplus in social security funds.

Finland's public economy surplus is due to the fact that pension liabilities are partly funded in both the private and the public sector. The entire pension contribution accrual is not used for the payment of current pensions, but a share is funded for the payment of growing pension expenditure in the future.

The entire debt of general government in the Euro area in 2010 was almost 90 per cent in relation to GDP. The only countries with a debt of less than 60% of GDP were Luxembourg, Slovakia, Slovenia, Finland and Estonia. Of these countries, the wealth of general government in Luxembourg, Finland and Estonia was so great that in net value, the debt did not exist at all, only receivables from other sections of the economy.

The wealth of earnings-related pension providers amounted to almost EUR 140 billion at the end of 2010, but also municipalities, the State and other social security funds had a wealth of almost EUR 90 billion. Public debt, primarily the responsibility of the State, amounted to EUR 110 billion.

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUJA

ELÄKETURVAKESKUKSEN JULKAISUT OVAT LADATTAVISSA PDF-MUODOSSA KOTISIVULTA WWW.ETK.FI
JULKAISUJA VOI MYÖSTILATA PAPERIVERSIONA KOTISIVULTA TAI OSOITTEESTA AINEISTOTILAUKSET@ETK.FI (TAIVAIHDE 010 7511)

KÄSIKIRJOJA

Työeläkkeen laskentaopas 2012

Laskentaoppaassa käsitellään eläkelaskennan perusteita havainnollisten esimerkkien kera. Se on tarkoitettu oppikirjaksi sosiaalivakuutusta opiskeleville ja käsikirjaksi eläkelaskennan perustietoja tarvitseville. Vuoden 2012 opas käsittelee niiden eläkkeiden laskentasääntöjä, joiden eläketapah-tuma on vuonna 2012 tai sen jälkeen. Teoksen liitteenä on laskennassa apuna käytettäviä vakioita, kertomuksia ja rajamääriä (mm. TEL-indeksin pisteluvut vuodesta 1962 lähtien). Ilmestyy helmi-kuun lopussa.

*Tekijät: Johanna Kujanpää ja Marjukka Hietaniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen käsikirjoja 01/2012
ISBN 978-951-691-157-4 (nid.)
ISBN 978-951-691-158-1 (PDF)
ISSN-L 1795-9578
ISSN 1795-9578 (painettu)
ISSN 1798-7504 (verkkojulkaisu)*

TILASTORAPORTTEJA

Yritysten työeläkemaksut vuonna 2010

Julkaisu sisältää tietoja yritysten maksamista työntekijän eläkelain (TyEL) mukaisista lopullisista vakuutusmaksuista toimialoitain yrityksen koon mukaan lokiteltuna. Julkaisussa on myös tietoja yritysten lukumääristä, vakuutusmaksuihin sisältyvistä työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkemaksuista sekä tilastotietoa yritysten vakuutus-jakautumisesta saman eläkelaitoksen sisällä tai eläkelaitosten kesken. Julkaisu perustuu työeläkelaitoksilta saatuihin tietoihin.

*Tekijät: Sergei Lahti, Jukka Lampi ja Katariina Vapalahti
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 01/2012
ISSN-L 1459-3823
ISSN 1459-3823 (painettu)
ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)*

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2010

Tilastoraportissa tarkastellaan pääpiirteittäin työeläkkeiden rahoitusperiaatteita vuonna 2010 ja esitetään tilastotietoja muun muassa maksetuista eläkkeistä, perityistä eläkemaksuista ja eläkeva-roista sekä niiden sijoittamisesta. Raportti käsittelee sekä yksityisten että julkisten alojen eläkkeiden rahoitusta.

*Tekijä: Marja Kiviniemi
Sarja: Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 06/2011
ISSN-L 1459-3823
ISSN 1459-3823 (painettu)
ISSN 1798-7466 (verkkojulkaisu)*

KATSAUKSIA

Kokonaiseläke 2012 Työeläke, kansaneläke ja verotus

Katsauksessa on koottu yhteen kokonaiseläkkeeseen vaikuttavien osien määräytyminen vuonna 2012. Esimerkkitaulukoiden avulla on esitetty, miten kokonaisnettoeläke muodostuu eri tulotasoiilla. Katsauksessa on tarkasteltu työeläkkeen, kansaneläkkeen ja sen lisien määräytymistä ja eläkkeiden verotusta kyseisenä vuonna. Eläkkeiden verotuksen yhteydessä on tarkasteltu verotusta yleisemminkin ja vertailtu eläkkeensaajien vero- ja maksurasitetta eri tulotasoiilla palkansaajien vastaavaan.

*Tekijä: Juha Knuuti ja Suvi Ritola
Sarja: Eläketurvakeskuksen katsauksia 01/2012
ISSN-L 1236-7737
ISSN 1236-7737 (painettu)
ISSN 1798-7474 (verkkojulkaisu)*

SURVEYS

The structure of pension provision and the significance of occupational pensions in different countries

Englanninkielinen käännös Eläketurvakeskuksen selvityksestä (03/2011) *Eläketurvan rakenne ja työmarkkinaeläkkeiden merkitys eri maissa*. Julkaisussa on selvitetty ja vertailtu erityisesti työmarkkinaeläkkeiden yleisyyttä, niiden toteutustapoja ja syitä yhdeksässä maassa. Käännös ei sisällä alkuperäisen selvityksen maaliitteitä.

*Tekijät: Mika Vidlund, Hannu Ramberg, Antti Mielonen ja Elina Lappalainen
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Surveys 01/2012
ISSN-L 1798-7113
ISSN 1798-8519 (verkkojulkaisu)*

KESKUSTELUALOITTEITA

Income mobility, income risk, income insurance and age – Finnish experiences in 1995–2008

Tutkimuksessa tarkastellaan laajalla tulonjaon kokonaistilaston aineistolla tulojen muutosta pitkällä 14 vuoden ajanjaksolla vuosien 1995–2008 välisenä aikana. Tuloliikkuvuus vähenee iän myötä, erityisesti lähellä eläkkeelle siirtymistä. Tulosten mukaan tuloerot ovat kasvaneet Suomessa myös elinkaarituloilla mitattuna.

*Tekijä: Ilpo Suoniemi
Sarja: Finnish Centre for Pensions, Working Papers 01/2012
ISSN-L 1795-3103
ISSN 1795-3103 (painettu)
ISSN 1797-3635 (verkkojulkaisu)*

